

הלכות שחיטה יה

סא

יח דין בדיקת הסכין ופגימותיו וכו' כ' סעיפים:

א *השוחט בסכין בדוקה ונמצאת פגומה [הגה: אפילו ^(א) מן סלד (ד"ע) הרי זה ^(ב) נבילה-אפילו נגע בעצם המפרקת אין תולין שנפגמה

באר הגולה

א מסקנת הנגרא חילין דף י' ע"ב] וכרכ הונא. ב נמשעות הנגרא שם.

[א] מן הצד. ואין בכלל זה רושמי הסכין שעושים האומנים בשעת עשייה כיון שהוא חזק הרבה מן החוד (רש"ל * מ"ז ב) (א):

[ב] נבילה. פירוש ספק נבילה: וכדמסיק אלא חיישין שמהו כו' (ש"ך 1). והיינו בנגע במפרקת או אפילו דלא ידע בברור דנגע אלא דאיכא למימר דלמא נגע במפרקת ולא ידע הרי זה ספק נבילה^ה. דאף על גב דבעור נגע בודאי ובמפרקת ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי^ה מכל מקום כיון דאפשר לחלות במפרקת^ה איכא למימר העמד סכין על חוקתה^ה

קונטרס אחרון

(א) * ולחילוק הראשון^ב שחילקו בין ליבן סכין למורשא היוצאת ומתפשטת חוץ לסכין^א, אין לחוש אלא לפגימה שבצידי חודה סמוך לקצהו ממש^א בענין שהפגימה מתפשטת עד קצה החוד ממש ועד בכלל, שאז נדחק הסימן כשנחתך בקצה החוד ממש ונכנס בחוך הפגימה שבקצהו ממש וקודעתו, לפי שבמקום הפגימה החוד מתקצר משהו כשיעור עומק הפגימה שבקצהו ממש, ובית השחיטה לא מירווח רווח כל כך כשיעור עומק הפגימה אפילו היא קטנה שבקטנות, משום דלא מירווח אלא משהו מן המשהו בכדי ליניצל מכויית הליבון ולא ממורשא דפגימה אפילו היא קטנה שבקטנות, אבל אם אין הפגימה בקצה החוד ממש אין הסימן נדחק ונכנס כלל בחוך הפגימה, דבית השחיטה מירווח רווח על כל פנים כשיעור עובי קצה החוד החותך בו. אלא אם כן הסכין עבה סמוך לחודה במקום הפגימה והולכת ומתעבה בשיפוע עד גבה, וגם הפגימה הולכת בשיפוע זה שמהודה עד גבה, שאז יש לחוש שמה נכנס הסימן בגובה הפגימה ששם הסכין עבה יותר מתחתית הפגימה, שאין הסימן נכנס שם משום דמירווח רווח על ידי השלם מן הסכין שלא נפגם מתחתית הפגימה עד החוד:

לרוב ולפיש כש"ע באופן שלא תהיה משוננת זו).
ו קושת הרשב"א שם (על רב הסדא, שנמצע זה היה לו לאמר בספק נגע במפרקת), ומדכי רמז תקפה (ומסיק) שגם רב הסדא אוסר בזה, והנהגות אש"י סי' מו (שמו"א דברי המדריכה).
ז היו על כל פנים ספק, אלא שאוסרים מנעם דאיכא למימר בו.
ח כדלקמן ק"א סי' ז (המנעם שאוסרים בנגזא הבכין פגומה, דהיי תרתי ליינתא נגד העמיד סכין על חוקתה), וש"נ. וראה ס"ד צ"ח ב, ח. דחקת יעקב י"ד סי' ג ס"ב.

א בתורתיו לשחמות וברקות מרה"י וי"ל ד"ה אידנא נוהגים.
ב ס"ק א. ש"ך סי' י. פ"ח ס"ק א, וסו"י מ.
ג נפקא מניה לסי"ם בפגימה קטנה טהורת צפורין (כדלקמן ס"ק ג), ולקנין אותו ואת בנו וכסויו הרב (כדלקמן סי' בה ס"ק ב).
ד ס"ק א (שנולש הש"ע נראה כדעת הרמב"ם פ"א דב"ד וראה הפוסקים, שהוא רק ספק נבילה).
ה כדמשמע מלשון הש"ע היו נבילה אפילו נגע בו חיישין בו (הרי בשבטתם הוא רק ספק). וראה לקמן ס"ק ג (שב"ח ברשב"א וכן משמע בש"ך), וסוף ס"ק זה (שאפשר

ציונים לקונטרס אחרון

10 (ס"ק). אמנם לקמן סי' כגיו נכללו כולם בסוג אחד בלבד (ביאורים לשר"ע הבי"ח), בלי ק"א.
ב רא"ש סי' ח בשם רבנו יונה, דלעיל בהקדמה לסי' יח נ"ה ותבא המדריכה.
ג שלכאורה היה מקום לחשוש גם כאן, מ"מ אין לחוש בו.
ד ראה דעת מורה ס"ק א.

א בדפרי"ח נחלקו ביאורי רבנו לסימן זה לג' סוגים: א) פנים שוע"ר (29 ס"ק). ב) קונטרס אחרון שמצויין על פנים שוע"ר (3 ס"ק). ג) ביאורים שמצויינים על שוע"ע הבי"ח (7 ס"ק). וראה לקמן סוף ס"ק ב. שהוא אחד מהביאורים לשר"ע הבי"ח ועיין בקונטרס אחרון. ואילו בדפוסים המאוחרים אחרו בין פנים האחרונים, שבכנס כולם לקונטרס אחרון

בו אחר שחיטה אלא חיישינן שמא בעוד נפגמה ונמצא שחט בסכין פגומה ואפי' (ב) בעוף.

והשוא הוא דנפגמה במפרקת ולא קודם לכן ואיכא למימר נמי העמד הבחמה על חוקתה^ט ובהמה בחייה בחוקת איסור עומדת עד שיוודע לך כמה נשחטה^י הלכך הוי לה ספק נבילה. אבל אם יודע שלא נגע במפרקת הרי זו נבלה ודאית דבמה נפגמה אם לא בעור. ואין תולין שנפגמה במיעוט בתרא לפי שהעור מצוי לפגום ולא בשר ולעולם תולין במצוי. כן דעת הרשב"א^{יא} בחדושו (ד"ו:י"ב וד"ו:י"ג וד"ח ע"א י' זב' וג'י"ט) לקמן וכן הוא במדריכיו^{יב} ובהגהות אשר"י^{יג} וכן דעת הר"ן^{יד} כמו שיתבאר^{טו}. ואפשר דבכהאי גוונא נמי מיידי שחיטתו וצ"ל ואפילו כ"ג. אבל הרא"ש^{טז} סבירא ליה דגם עור לא שייך דפגום כמו שיתבאר לקמן^{יז} והלכך בכל גוונא ה"ל ספק נבילה^{יח}. וכן דעת האגור^{יט} הובא בש"ך סי' ק"י בכללי ספק ספיקא^כ:

קונטרס אחרון

(ב) בעוף. שעורו רך לא תלינן במפרקת שהרי לא תליקו בגמרא בין עוף לבהמה (בי"א).

דאיתמר^א השהת בסכין (בדוקה^ב) ונמצאת פגומה רב הונא אמר אפילו שיבר בה עצמות כל היום שהיטתו פסולה ורב הסדא אמר שהיטתו כשרה. בשלמא רב הונא כשמעתייה דאמר^ג בהמה בחייה בחוקת איסור עומדת עד שיוודע לך כמה נשחטה אלא רב הסדא מאי שמיבא אמר לך רב הסדא עצם וראי פוגם עור ספק פוגם ספק אינו פוגם ואין ספק מוציא מידי ודאי. מיתביבא ספק בשחיטה פסול כל לאתויי מאי לאו לאתויי כהאי גוונא לאו לאתויי ספק שהה ספק דרס^ד ומאי שנא התם אתיליארע ירעואת בבמהה הכא סכין אתרעני בהמה לא אתרעיל^ה. ופירש הרשב"א^ו הא דפריך ומאי שנא כלומר כיון דאפילו בספק שהה ספק דרס אזלינן להומרא משום חזקה של בהמה אף על פי

ט גמרא שם.
 י רב הונא ט. א. ש"ך ס"ק ב.
 יא חציונים דלקמן הן להוכיח שסומכים פוסקים אלו. שהעור מצוי לפגום הסכין ולא הנבשי (ומזה למד רבנו לדעתם שבות הוי דארי נבלה). נחא נשאינן כן לדעת הרא"ש ופיעתו. שגם העור אינו עשוי לפגום (וכיון שנמצא פגום מספיקין אם נפגם בעור או בבשר). וכן מבוארת מהלכות וי לקמן ס"ק יח"ט. וקרא ס"ק ב' וס"ק דה. וראה דברי נחמיה אהר"י סי' ב (ה. ג). עיי' ברישם סי' ה. באורי הלכות ס"ק ו.
 יב דברי חזושי הרשב"א דפגם אמשצדדים תע"ה. והיינו דברי הגמרא ה. ב ד"ה הא דאמרנן (שאין הנבשי מצוי לפגום. ודלקמן סוף ס"ק כב).
 יג כדפי' הגמרא י. א ד"ה תריב (מכוח שבין לריב הונא וכן לריב הסדא מצוי שהעור יפגום הסכין).
 יד דברי הגמרא י. ב סד"ה והילכא (בספק נגע במפרקת יש מקום למור שנחטמא נפגם מהעור).
 טו שם ד"ה כמאן ד"ה כללא (שלידן עצם המפרקת אינו מצוי לפגום יותר מעורו. הרי שהעור מצוי לפגום). וראה לקמן ס"ק ג (שהציון כאן לרשב"א הוא גם לענין העמד סכין על חוקתה. והיינו ברשב"א י. א ד"ה השחמ"י. ב ד"ה

ומירו).
 טז רבנו תקפה, כשם רבנו בריך (שכספם נגע במפרקת אף רב הסדא מודה שנסחטמא נפגם מהעור).
 יז פ"ק סי' מו (שהתעקף דברי הגורדין ג"ל).
 יח ראה לקמן ס"ק ה. ההוכחה שדר"ן ס"ל בזה בהרשב"א, שהעור מצוי לפגום הסכין (דאילו בזה לשמינו ממה שהובא ממנו לעיל סי' א. קרא ס"ק ה). וכ"ה לקמן קרא ס"ק ו.
 יט לקמן (ואולי תרבת לקמן, דלעיל, שיכת לכאן) ס"ק ה. כ שלא כפי שהובא לעיל מהש"ך (שמ"ש בש"ע ה"ו נבילה פורושו ספק). אלא: ה"ו נבילה (דאי, כשלא נגע במפרקת). ו[אפילו נגע במפרקת כו' חיישינן (ספק נבלה).
 כא סי' מו. ובש"ח כלל ב סי' מו (שלא מצוי שהעור יפגום).
 כב ס"ק ח (שהרא"ש אויל בזה לשמונת מנה שהובא ממנו לעיל סי' א קרא ס"ק ה). וקרא ס"ק ב' וס"ק דה.
 כג שאין טעם לתלות בעור יותר מנבש.
 כד בהקדמות להל' אמור והחרי ראש ב גירור (כשנמצא הסכין פגום לאחר שחיטתו יש מקום למד דהוי ס"ס, שנא במפרקת נפגם ושנא במיעוט בתרא נפגם).
 כה דין יג.

ציונים לקונטרס אחרון

ט כדלקמן סי' כה רמ"א סי' ג וס"ק יא.
 י ראה לקמן קרא ס"ק ה. הטעם דלירדן אין אומרים סכין אתרעני בהמה לא אתרעני.
 יא י. סע"א ד"ה מאי לאו.
 ה ד"ה ומ"ש ואפילו בעוף.
 ו גמרא י. א.
 ז רש"י ד"ה השחמ"י.
 ח ט. א.

הלכות שחיטה יה

סג

ב' גישעור הפגומה כל שהוא וזבלבד * שתאגור בה כל שהוא אפילו חוט השערה.

באר הגולה

ג מור בשם הרשב"א כפי' מה' שחיטת וכתב הרשב"א * (פירוש לשון אנרה בקין לחמה שאוספת חוט השערה בת"ח שכן דעת הר"ף וכו' הר"ן. ד שם בשם הרשב"א וכו' הר"ן.)
בין שני עוקציה ודוא פחות מחנורה צפורן.)

[ג] חוט השערה. כן כתב הרשב"א ו' וא"א הרא"ש כ' ז"ל פירש כרי שתתגור בה הצפורן

קונטרס אחרון

שרוב השוחטין מצווין לשחוט בלא שהייה ודרסה (אלא משום דרובא דתליא במעשה הוא, לומר ששחט בהולכה והובאה רצופה, לא אולינן כבתייה רובא דעלמא, כמו שנתבאר בס"א א' 1¹ וב' 1² בשם הרשב"א 1¹) בנמצא פגומה נמי איכא למימר הכי דאף על גב דעצם מצוי לפגום ועוד אינו מצוי לפגום (לרב חסדא, אלא לרב הונא לפי דעת הרשב"א 10) אפילו הכי הוה לן למיסר משום דהעמד בהמה בחזקתה עכ"ל. ואסיקנא בגמרא והילכתא כרב הונא כשלא שיבר בה עצם והילכתא כוותיה דרב חסדא כששיבר בה עצם 10, מכלל דרב חסדא אף על גב דלא שיבר בה עצם אלא במאי איפגם אימור בעצם המפרקת איפגם עכ"ל הגמרא. ופירש הרשב"א 1¹ דרב חסדא ב' קולי אית ליה הדיא דעצם המפרקת פגמה טפי מעור ובה תלינן ועוד אהרת דאימור בעצם המפרקת נגע ולית הילכתא כוותיה בקולותיה ואפילו נגע במפרקת לא תלינן בה להקל. דלא כיש מפרשים שבר"ן 11, דלא איתמר הילכתא כרב הונא אלא למימר דלא תלינן אימור נגע במפרקת כדרב חסדא אבל לא בודאי נגע, אלא אפילו ודאי נגע לית הילכתא כרב חסדא. והטעם פירש הרשב"א לפי שעצם המפרקת הוא רך ואינו מצוי לפגום יותר מעור ועוד שאין הסכין מצויה לפגום אפילו בעצם דרך הולכה והובאה אלא דרך הכאה ושביירה עכ"ל. וכן כתב הר"ן. אבל הרא"ש כתב בחשובה 11 דיתור שכיח שיפגום במפרקת מבעור שאינו מצוי לפגום לפי דעת הרא"ש כמ"ש בפסקיו 1. והא דלא תלינן במפרקת כתב בפסקיו הטעם כי אינו נוגע בכח במפרקת אלא לפעמים אחר שהיטת הסימנים והוורידין נוגע בסכין במפרקת עכ"ל. ולפי דעת הרשב"א אף אם הותך בכח במפרקת לא תלינן וכן פסק בש"ע סעיף ט"ו:

ומ"ש הש"ע דאפילו בעוף לא תלינן במפרקת, מקורו הוא מפרש"י 12. ורש"י אזיל לשיטתיה דבהדיא כתב 13 כמו שכתב הרא"ש 13, דהא דלא תלינן במפרקת משום דנגיעה דמפרקת לא פגמה טפי מעור שהרי אינו מכה עליו בכח עכ"ל רש"י. והלכך איכא למימר נמי דאפילו מעור העוף שהוא רך לא פגמה נגיעה בעלמא דמפרקת, שאף שהמפרקת קשה בודאי מעור העוף מכל מקום הרי עור העוף הותך בו בכח מה שאין כן במפרקת שאין בה אלא נגיעה בעלמא. אבל לפי מה שכתב הרשב"א הטעם משום שהמפרקת הוא רך ואינו מצוי לפגום יותר מעור, דשכיח דפגים לפי

בו תורת הבית האריך בית א שער א (י, א).

כז ס"י כד.

צייונים לקונטרס אחרון

ית (ג, א דיבור הראשון).
יט כלל כ ס"י טו. וכדלקמן ק"א ס"ק ח, ולקמן ק"א
ד"ה כך הבין, שלדעת הרא"ש, מעיקר הדין קי"ל
כרב חסדא הן לענין שיוחז שכיח שיפגום במפרקת
מבעור, והן לענין סכין אתרעאי בהמה לא אתרעאי
(והא דקי"ל כרב הונא לחשוש שנפגמה בעור היא
חומרא יתירה).
כ ס"י טו.
כא י, רע"ב ד"ה והלכתא, בשם רבו הר"י ב"ר יקר.
כב שם ד"ה מכרי.
כג ס"י טו.

יב ק"א ס"ק א. ותבאר לקמן ס"י כג בפנים סוף ס"ק
יא, וס"י בה ס"ק יב, שמטעם זה הוי לדעתו ודאי
נבלה. וראה לעיל ס"י א בפנים ס"ק כג (וסימומ חסר
שם).
יג ראה ק"א שם ס"ק ב (ולענין לא ברק בסימנים).
יד ט, א ד"ה מר, יב, א ד"ה ומיהו. וראה לקמן ס"י
כה ס"ק ב, וש"נ.
טו שלרובין דקי"ל כרב הונא, גם העור מצוי לפגום
כמו המפרקת, כדלעיל ס"ק ב, ולקמן ס"ק יח"ט,
וק"א ס"ק ז, בדעת הרשב"א וסיעתו.
טז כדלקמן ס"ט"ו.
יז י, ב ד"ה והילכתא.

עכ"ל המור. (א) ולענין הלכה הסכימו לפסק השו"ע שפסק כהרשב"א ולא כהרא"ש. וכתב בתשובת שבות יעקב¹³ ואף שהסכימו האחרונים¹⁴ לפסוק כהרשב"א היינו משום דבשל

קונטרס אחרון

דעת הרשב"א כמ"ש לעיל, יש לפרש דהיינו דוקא בעור הבתה אבל לא בעור העוף שהוא רך כבשר, ובשר אינו מצוי לפגום אף לפי דעת הרשב"א¹⁵. אלא דלפי טעם הב' שכתב הרשב"א, שאפילו בשאר עצמות אין תולין בדרך הולכה והובאה, אף על פי שגם התך בדרך הולכה והובאה והעצמות קשות¹⁶ (ועיין בקונטרס אחרון¹⁷):

(ג) ומחלקותם תלויה בהא דאמר רב חסדא¹⁸ פגימת סכין כפגימת המזבח וכמה כדי שתחגור בה הצפורן. והשמיט הרי"ף מימרא זו בהלכותיו. ופירש הרשב"א¹⁹ משום דסבירא ליה דאין הלכה כרב חסדא, משום דכל הני דברקי לה בשימשא ומיא וברישי לישניה וכוהוט השערה כדלעיל²⁰ כולה לית להו דרב חסדא, דאי אית להו אמאי דבקי לה הכין דהא אפילו אי דבקי לה הכין אי לא אגרה בה צפורן כשירה, אלא סבירא להו דפגימת סכין בכל שהוא. ומיהו כל שהוא לאו דוקא דהא אגרת קרי לה בברייתא²¹ אגרת כשמה שאוגרת שום דבר ואפילו חוט השערה אבל אינה אגרת שום דבר היינו דומה לסאסאה (פירוש ראש השבולת²² דלקמן סעי' ו') עכ"ל הרשב"א בתורת הבית. וס"ל להרשב"א כפירוש רש"י²³ דשתחגור בה צפורן היינו שהצפורן נאספת לתוך הפגימה, והיינו אגרת²⁴ מלשון אגרה בקציר מאכלה²⁵, והיינו נמי תחגור הצפורן מלשון חגורה²⁶, שהפגימה הנקראת אגרת יש לה ב' עוקצין וכשהצפורן נאספת לתוך העוקצין העוקצין חוגרין אותה כחגורה. והפגימה הנקראת מטוסכת דלקמן סעיף ד', שאין לה אלא עוקץ אחד, עוקץ זה מעכב את הצפורן ומעמידה, מפני שהוגר מרוח אחת כחגורה ואינה מניחה לילך להלאה, כדפרש"י בכבורות דף ל"ג²⁷. אבל פגימה שאין בה כתגירת צפורן אינה מעכבת ומעמדת את הצפורן, רק שהצפורן מרגשת בה בעברה עליה. והרא"ה²⁸ חולק על הרשב"א, ופירש דמשתחגור הוא מלשון ויחגרו ממסגרותם²⁹, וכל פגימה שהצפורן מרגשת בה בעברה עליה היינו שהצפורן חוגרת בה ואפילו אינה אגרת שום דבר³⁰, ודמיא לסאסאה וראי הצפורן מרגשת בה ואף על פי כן כשירה שזה אינו מגוף הסכין ואינה פגימה כלל אלא כשמתדדים את הסכין עולה בחודה כמין חוט אחד ואותו החוט מסכסך בבשר האדם ודמיא לסאסאה דשבולתא ולפעמים מסתלק מן הסכין. ובמשמרת הבית³¹ השיב עליו, שאם כל פגימה שנגרשת בצפורן פוסל [אפילו] זו שבחוט זה הפסול, אלא אינה פוסלת עד שתהא אגרת שום דבר. והא דכמערכא דבקי לה בשמשא, לא שתהא פגימה אלא אינה פוסלת עד שתהא אגרת שום דבר. והא דכמערכא דבקי

נח ח"ב סי' נג. וראה שו"ת צ"צ מו"ק כו. סי' כו אות א. כט. ראה שו"ת ס"ק ד. סי' רלב ד"ה ל"ד. סי' רנו (ח, ד). פס"ד צ"צ מ, ג.

ציונים לקונטרס אחרון

- כד כדלעיל בפנים סוף ס"ק ב.
 כה כנראה חסר הסיוע. ואוציל: אפשר שאף בעור העוף אסרינן.
 כו ס"ק ה. וראה בציון דלעיל ריש ס"ק א. מ"מ וציונים. ביאורי הלכות.
 כז, יו, סעי"ב.
 כח תורת הבית האריך בית א שער ב (יג, א).
 כט בקרקע לסי' יח.
 ל' יו, רע"ב.
 לא רש"י שו"ת ד"ה דמיא לסאסאה (זקן השבילים). טור ולבוש סי'.
 לב יח, רע"א (ארישטי"ד). תהלים עו, יא (לשון עכבה כו' לשון חגורה). וראה שו"ת צ"צ סי' טז וסי' רנב. פס"ד צ"צ א, ב.
- לג רש"י יו, ב ד"ה משני רוחות.
 לד משלי ו, ח.
 לה רש"י תהלים שפ.
 לו ע"ב ד"ה שתחגור (שתעכב בה צפורן).
 לז ברוך הבית שם (יג, רע"א).
 לח שמואל ב, כב. מו. וראה שו"ת רבנו סי' ז (שהוא מלשון דילוג).
 לט הוספת רבנו לביאור דברי הרא"ה. וראה שו"ת רבנו סי' ז (דהיינו אפילו אינה אגרת חוט השערה. וכן מסיק שם להחמיר). שו"ת צ"צ סי' טז אות ג (שכן מריק כאן רבנו) ורות דח (שהקשה על פי' זה). פס"ד מא, ב. ביאורי הלכות.
 מ יג, א.

הלכות שחיטה יה

סה

תורה הלך אחר המתמיר? וכן כתב רש"ל¹ בהרי"א משום להחמיר בדאורייתא אבל על כל פנים מווי ספיקא לא נפקא והלכך בדאיכא עוד ספיקא לקולא כגון שנגע בעצם המפרקת דאיכא למיתלי במפרקת ואף על גב דלא תלינן ביה היינו משום דספיקא

קונטרס אחרון

לה בשמשא, לא שתהא פגימה כל דהוא הנראית לשמש פוסלת, אלא שאם היתה נראית שם היו בודקים אותה לאחר מכאן אם תהגור שום דבר ואפילו חוט השערה ובכך היו פוסלין אפילו לאחר השחיטה עכ"ל².

ולדין דלא בדקינן בשמשא, אלא אבשרא ואטופרא כדרב פפא³, כתב הפרי חדש⁴ והתבואות שור⁵ דהיינו משום דאטופרא נמי מרגישים אפילו פגימה כל דהו ולא כהגירת צפורן דוקא, וכמ"ש הרא"ה, והרשב"א נמי מודה ליה בהא. אלא⁶ דסבירא ליה להרשב"א דיש הפרש בהרגשת הצפורן בין הרגשת פגימה כל שהוא שהיא אוגרת חוט השערה ובין הרגשת הסאסאה שאינה אוגרת כלום, אף על פי שמרגישה בצפורן, ומי שאינו יכול להבחין הפרש זה בצפרנו יבדוק אם מרגיש כלום בצפרנו ואינו יודע אם היא פגימה אוגרת כל שהוא או דמיה לסאסאה, דהיינו⁷ שאם אינה מעכבת ומעמדת את השערה אף על פי שהשערה מסכסכת ומסתבכת בה כל שאינה מעכבתה ומעמידה לא מיקרי אוגרת, דהא דמיה לסאסאה נמי האצבע מסתבכת בה כדלקמן ס"ו (ובטור שם כתב שהצפורן מסכסך בה, וסכסוך הוא לשון דלוג וקפיצה, כרפירש רש"י בריש פ"ב דשבת⁸). ולפי דברי הפרי חדש והתבואות שור שבצפורן מרגישים פגימה אוגרת כל שהוא, ואף על פי כי הצריכו אבשרא ואטופרא ולא סגי בטופרא להוד, והיינו אפילו בדיעבד, ולא לכתחלה בלבד כמבואר במשמרת הבית⁹, אם כן לא מציינו דינו ורגלינו היכא אכלינן בישרא בזמיננו שאין השוהטים בודקים אבשרא, מפני שאין מרגישים כלום אבשרא ואין מוצאין פגימה לעולם. ובאמת שהוא דוחק גדול לומר לפי דעת הרשב"א דיש הפרש בין הרגשת¹⁰ הצפורן בין פגימה שהיא אוגרת חוט השערה וּבין הרגשת הסאסאה¹¹, אף על פי שבשתיהן אין הצפורן אוגרת אלא הרגשה בעלמא, דהווי ליה להרשב"א לפרש ולא לסתום כל כך.

והפרי חדש והתבואות שור לא דקדקו בתורת הבית הארוך. דשם משמע¹² בהרי"א דהא דאמר רב פפא צריכה בדיקה אבישרא וטופרא מיירי הכל בהגירה ולא בהרגשה בעלמא בין בבשרא בין בטופרא, וסבירא ליה לרשב"א דהגירת בישרא היא כפגימה כל שהיא, דכל שהיא אוגרת שום דבר גם הבשר נתגר בה אבל לא הצפורן. ומה הוכיח שם הרשב"א דלא קיימא לן כרב תסדא דאמר שיעור הפגימה כהגירת צפורן, מדהצריכו נמי בדיקה אבישרא, דסבירא ליה שהוא נתגר בפגימה כל שהיא, כל שהיא אוגרת שום דבר, אבל שאינה אוגרת כלום אין הבשר נתגר בה אלא שמרגיש בה הרגשה בעלמא ולא כלום הוא, דהא סאסאה נמי בשר האצבע מרגיש בה. והא דהצריכו נמי אטופרא, והיא גם כן תגירה ולא הרגשה בעלמא דלאו כלום היא, היינו משום הקנה דלא סגי ליה בבדיקת בישרא מפני שהוא קשה¹³, ומשום הכי בעינן בדיקת טופרא. והלכך אף על פי שהיא כהגירת צפורן ושיעור הפגימה בכל שהוא מכל מקום בקנה שהוא קשה לא איכפת לן בפגימה שאין הצפורן הוגרת בה, שהרי גם הקנה לא יתגור בה ולא יקרע בה, שאין הסימן נקרע אלא

ל ע"ז ג, א.

לא ביש"ש סי' לה.

צינונים לקונטרס אחרון

מז כ"א, א ר"ה מסכסכת בפירוש הא.
מח שם י"ג, א (שרק) אטופרא הוא לעכב, ולא אבישרא.)
מט אצ"ל בהרגשת (וכלעיל).
נ כן נוסף ברפוסים הפאחיים (וכלעיל).
נא בא לפי דברי תורת הבית באופן אחר מהג"ל.
נב תוס' שם ד"ה אבישרא. ראש"ש סי' כז, וכלעיל בהקדמה לסי' יח.

מא שם י"ב, ב.
מב י"ז, ב. טור ושו"ע סי"ט.
מג סי"ק ה.
מד סי"ק ה (שאף שחלק על הפרי"ח בפירוש רבוי הרא"ה והרמב"ם, מפרש כדבריו בדברי הרשב"א).
מה על כוחך צורך לפרש בדברי הפרי"ח ותבואות שור, דסבירא כו'.
מו אזי יבדוק בשערה, שאם כו'.

דאורייתא לחומרא³⁷ אבל מודי ספיקא לא נפיק והלכך אם נמצאה פגימה קמנה מברי גזירות צפורן אף על פי שחוגרת ואוגרת חוט השערה הוה ליה ספק ספיקא ולקילא (ולפי מ"ש לעיל³² בשם הרשב"א³³ וכן משמע בש"ך³⁴ דאפילו אם אינו יודע אם נגע במפרקת

קונטרס אחרון

כשהוא נהגר בפגימה, דמשום הכי שיעור הפגימה הוא כדי שתחגור שום דבר (ולפי זה בעוף אם תפס הקנה לבדו, בענין שידוע לו שלא נגע בושט עד שנשחת הקנה, ואחר כך נמצאת פגימה כל שהוא בסכין, יש להקל כשאינה כדי הגירת צפורן שהוא שיעור פגימה בקנה⁴¹). ולפי ששיעור הפגימה בקנה הוא גדול משל ושוט, משום הכי לא סגי ליה לושט בבדיקת הקנה, דהיינו אטופרא שהיא הגירת צפורן. אבל כשאינו מרגיש כלום בצפורן אפילו הרגשה בעלמא אין בדיקת בשרא מעכבת בדיעבד אלא לכתחלה, שלא להלק בבדיקות ולשנותן מתקנת חכמים, אבל בדיעבד אין לחוש כלל, שמכיון שלא הרגיש בצפורן אפילו הרגשה בעלמא בוודאי אף אם היה בודק אבישרא לא היה מרגיש כלום, ולפחות על כל פנים לא היה נהגר הבשר, שהרי הצפורן מרגשת אפילו דמאי לסאסאה כמ"ש הראש"ה, והרשב"א נמי מודה לו בהא כמבואר במשמרת הכיבת. והשתא אחי שפיר לדידן שמתמירים שלא לשהוט בדמאי לסאסאה כדלקמן סעיף ו' בהג"ה, וצריך להיות הסכין חלקה לגמרי, שאין הצפורן מרגיש בה כלום אפילו הרגשה בעלמא. הילכך אין בדיקת בשרא מעכבת.

אבל הרא"ש כתב אהא דהשמיט הרי"ף מימרא דרב חסדא, יש מפרשים דעתו משום דהנך דבדקי בשמשא ובמאי פליגי אדרב חסדא, ולי נראה דכיון דפסק דבעינן בדיקה אבישרא ואטופרא היינו כדי שתחגור בה הצפורן, דכל פגימה שהוא מרגיש בצפורן היינו שתחגור בה הצפורן, הילכך לא הוצרך להזכיר ההיא דרב חסדא עכ"ל. ופירש הפרי חדש⁴² שדעת הרא"ש כמ"ש הרא"ש⁴³ דהתיגרה הוא מלשון ויתגור ממסורתם, והשיג על הטור וכל האחרונים הנמשכים אחריו שהבינו בדעת הרא"ש שהצפורן טפי מהרשב"א, ואינו פוסל בהגירת חוט השערה אלא כשהוגרת ואוגרת הצפורן דוקא. אבל טעמם ונימוקם עמם, דלפירוש הפרי חדש ליכא נפקא מינה לדינא בין הרא"ש ובין הרשב"א⁴⁴, ולשון הרא"ש מורה דפליגי איש מפרשים לדינא. ותו דהוה ליה להרא"ש לפרש דבעינן שתאגור שום דבר. ואי סבירא ליה כהרא"ה דלא בעינן שתאגור שום דבר, הוה ליה לפרש דמאי לסאסאה כמ"ש הרא"ש⁴⁵, אלא ודאי שזו היא כוונת הרא"ש במה שכתב דכל פגימה שהוא מרגיש כו', פי' דכל שהוא מרגיש הפגימה שנפגם ונחסר מהסכין בצפורן שיוורת לתוך הפגם ונחגרת בתוכה היינו כדי שתחגור בה הצפורן⁴⁶, שאם אינה גדולה כל כך כדי לחגור ולסאף הצפורן בתוכה אלא הצפורן עוברת עליה מלמלה אינו מרגיש הפגם והחסרון בצפורן, אף על פי שהצפורן מרגשת בעברה עליה, דהא דמאי לסאסאה נמי הצפורן מרגשת בה כשמסכסכת בה אלא שאינה מרגשת פגם וחסרון שלא נחסר מהסכין כלום, והלכך כל פגימה שאין הצפורן נחגרת ויורת לתוכה אלא שעוברת עליה מלמעלה אינה מרגשת הפגם וחסרון, דשמא אין שם פגם וחסרון כלל אלא דמאי לסאסאה הצפורן מסכסכת בה. אבל כשהצפורן יורת לתוכה, אפילו משוה מהצפורן שיוורת לתוכה, הרי זה המשוה נהגר ומתעכב ונאחו בעוקץ של הפגימה שאינו מניחו לילך להלאה, ובוהו

לב ביצה ג, ב.

ג ס"ק ב.

נראה דהיי ספיקא.)
 לח ס"ק א וראוי על הש"ע העיירי בספק נגע במפרקת,
 ובתב דהיי ספק נבלה.)

ד ב"ד"ה והלכתא (הובא לקמן ק"א ס"ק ב, שגם בזה
 מתיר רב חסדא, אלא דלא ק"ל כותיה בזה, וא"כ

צינונים לקונטרס אחרון

גג ראה פתחי תשובה ס"ד ק, ודרכי תשובה ס"ק מט,
 בשם כמה פוסקים הורגים בזה.
 נד שם (ובזה חלק עליו התבואות שור שם),
 נה גם מבואר לעיל, בתחלת הק"א.
 נו שגם הרא"ש אינו פוסל אלא בהגירת חוט השערה,
 ובשו"ת רבנו סי' ז מבאר פירוש הפרי תאר
 בהרא"ש, שפוסל אף פחות מפגימת חוט השערה.
 זמסיק שם שמשמע זה נהגו בסמימים מלוטשים. וראה

שור"ת צ"צ סוס"י טז (לא נתבררן אלא שיש טוב טעם
 למנהג סבינים המלוטשים אבל לא שמעכב לדינא
 ממש), ומ"ש רוב אות ז, חרודי צ"צ (קסב, ה), אמני
 נזר וי"ד סי' ט, ביאורי הלכות.
 זז כמבואר לעיל שם (שאינה מגוף הסכין אלא עילה
 כמין חוט כו').
 זח ראה שו"ת צ"צ סי' צז אות ז.

הלכות שחיטה יה

סז

הוי לה ספק נבילה דשמא נגע במפרקת יש להקל נמי בכהאי גוונא בפנימיה קמנה מחגירת צפורן אם אינו יודע שמא נגע במפרקת. ואף להאומרים דכל היכא דאתחזק איסורא לא אמיינן ספק ספיקא לקולא בדלקמן סימן ק"י¹² ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת¹³ מכל

קונטרס אחרון

מרגיש שיש שם פגם ועוקץ. מה שאין כן כשאין הצפורן יורדת אפילו משהו ממה תוך הפגימה, מפני שצוקי הפגימה סמוכים ותכופים זה לזה ביותר, עד שאין חוד הצפורן יכול ליכנס בתוכו כלל אפילו משהו ממנו מפני שהוא עב קצת, אף על פי שדבר שהוא דק מהוד הצפורן כגון חוט השערה יכול ליכנס בתוכו ולירד הרבה, לפי שהפגימה עמוקה הרבה, אף על פי שאין הצפורן מרגשת כלל בפגימה זו ועומק זה, ואפילו כל שהוא אינה מרגשת כלל מהעומק, כיון שאפילו משהו ממנה אינה יורד לתוך העומק אלא עוברת כולה מלמעלה, ואינה מרגשת רק במה שמשכסכת וקופצת על הפגימה, וזו היא הרגשת סאסאה הרגשת סכסוך וקפיצה מלמעלה ולא הרגשת פגימה, שהיא הרגשת ירידה לעומק הפגימה אפילו כל שהוא. זו היא כוונת הרא"ש לפי דברי הטור והאחרונים כולם, לפי דברי הרי"שה¹⁴ והפרישה¹⁵ והב"ח¹⁶. וכן משמע בהדיא מלשון הרא"ש¹⁷ דלקמן סעיף ד'¹⁸ (וכן דעת הרמב"ן¹⁹ וכן דעת סמ"ג²⁰ כמ"ן) שכתוב בשלטי גיבורים²¹ עיין שם).

והנ"ל בדקוק בשימשה ובמיא לפי דעת הרא"ש וסיעתו לא פליגי אדרב חסדא דאמר שיעור פגימה כחגירת צפורן, כמבואר מלשון הרא"ש דלעיל שכתב יש מפרשים דעתו משום דהנך כ"ו, מכלל דהרא"ש לא סבירא ליה הכי²². אלא כמ"ן] שכתב הר"ן²³ לשיטת זו, שכל אחד היה נהוג לפי מה שהיה כבוד שהיא בדיקה יותר יפה להרגיש הפגימה ולעולם שיעור הפגימה כחגירת צפורן, וכן רב פפא דאמר צריכה בדיקה אבשרא ואטופרא אידי ואידי חד שיעורא הוא והיא כחגירת צפורן, אלא שדרך ב' הבדיקות כאחד טובים משום קנה ומשום ושט, כמו הנך דבדיק בשמשה ובמיא, אף על פי דלעולם שיעור הפגימה כחגירת צפורן, כל חד סבור דהכי מבידק טפי, הכי נמי אמר רב פפא אבישרא ואטופרא דהכי מבידק טפי ותהיה התגירה ניכרת יותר, וזה שכתב הרא"ש דפגימה שמוגיש בצפורן היינו חגירת צפורן, כלומר אינה הרגשה כל דהו, וכיון שכן בדיקה דאבישרא דאמר רב פפא נמי לאו הרגשה כל דהו, דאם כן אמאי אצטרך תו בדיקה דאטופרא כיון דבדיקה דטופרא היא חגירת צפורן, אלא תרוייהו חגירת צפורן הן. הילכך לא הוצרך הר"ן²⁴ להוכיח שהיא דרב חסדא משום דפשיטא ליה דבדיקה טופרא היינו חגירת צפורן, וכיון שכן אף בדיקת בישרא נמי, מדקאמר אבישרא ואטופרא עכ"ל מהרי"ט ח"א סי' ו'. ולפי זה אפשר דסגי בבדיקת טופרא לאחוד בדיעבד, כיון דשיעורא הוא כחגירת צפורן, אלא משום בדיקה יפה יותר, כמו הנך דבדקו בשמשה ומיא, וכמ"ן] שכתב הרב רבי אהרן²⁵ שכל אחד היה מהזור אחר בדיקה יפה יותר לכתחלה ולא לעכב. ובפסט כשאינו מרגיש בצפורן כלום אפילו הרגשה כל דהוא אין לחוש כלל שמא ירגיש בבשר²⁶ פגימה גדולה כחגירת צפורן, אלא שאם מרגיש כל דהוא בצפורן בדקין אבישרא שמא תהא ניכרת יותר (כמבואר מלשון מהרי"ט):

¹² וסי' ק"י (ד"ה ולפי זה), וסי' ק"י. סי' כד ס"ק מו.
¹³ לז גנרא מ. א.

¹⁴ לו סימן זה בשע"י לא הגיע לדיוגו, וראה ש"ך שם בכללי
¹⁵ ס"פ דין כת. לעיל או"ח סי' תלג ק"א ס"ק ו' וסי' ד.
¹⁶ לקמן ק"א ס"ק ח' (ריב"ר דראשון). סי' כג סוף ס"ק יא

ציונים לקונטרס אחרון

- סד ראה בחידושי י, ב ד"ה וכולן (שפירש כרשב"א הג"ל).
סה עשין סג (קלט, סע"ד).
סז ה, רע"א.
סח מכאן ואילך — תוכן דברי מהרי"ט דלקמן.
סח ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל קמה.
סט ט, (א) ד"ה גרסי.
ע ברק הבית (ג), רע"א.
עא כרלעיל (ד"ה והפרי"ח) גם לשיטת הרשב"א.

נט ס"ק א (שוצה לפרש כפרי"ח, ומסיק שמהטור נראה שאינו מפרש כן ברא"ש).

ס ס"ק ו.
סא ד"ה וכתב הרמב"ם.

סב סי' כד (תאיך לא יודגש באצבעו כשהוא יורד לתוכו).

סג כק"א סוף ס"ק ד (ההוכחה מלשון הרא"ש הג"ל, רלא כפירוש הפרי"ח).

הלכות שחיטה יה

סה

ג. צריך לבדוק הסכין קודם שחיטה ואם לא בדיק [ד] לא ישחוט וואם
עבר ולא בדיקה תחלה ואח"כ בדיקה ומצאה יפה שחיטתו כשרה.

באר הגולה

ח מוטרא דרב הסרא שם דף י"ח. ו מעובדא דקמיה הרבא בר הנינא שם דף י"ח ע"ב.

מקום הכא איכא נמי חזקה אחרת כנגדה⁷¹ דהעמך סבין על חזקתו כמ"ש לעיל⁷⁰ בשם
הרשב"א⁷² ודמי לנמל קבלה דלעיל סי' א'⁷³.)

אבל אם נודע שלא נגע במפרקת אין להקל⁷⁴ משום שיש עוד ספק שמא לא שהט בסימנים
כנגד הפגימה כגון שהסבין ארוכה כמלא ב' צווארים ויותר דיש לומר שלא פגעה פגימתה
בסימנים כלל בדבדק הברוקה נשחט (עי' רשב"א⁷⁵) דהא לא הוי ספיקא מעליא דמסתמא
הוליד הסבין על פי כולה כמו שהוא רגיל לעשות (נקודות הכסף סי' א'⁷⁶) ויודאי פגעה
הפגימה בסימנים ונקרעו ונעשית נבילה ודאית להאומרים ששיעור הפגימה בכל שהוא.
והיינו בבהמה שהכשרה כב' סימנים אבל עוף שהכשרו בסימן אחד אם תפס הקנה לבדו
כידו בשעת שחיטה בענין שידוע לו ששחט רובו על כל פנים קודם שנגע בושט אין הפגימה
אפילו גדולה פוסלת בו אלא משום ספק שמא קרעה משהו המשלים לרובו כדלעיל⁷⁷
אם כן בפגימה קטנה הוי לה ספק ספיקא. אבל אם לא תפס הקנה לבדו אין להקל
משום שמא נשחט רובו של קנה קודם שפגעה הפגימה בושט זה⁷⁸ אינו ספק שקול⁷⁹
משום דאיכא הכא ספק ספיקא לאיסורא שמא פגעה הפגימה בושט קודם שנשחט רובו
של קנה ואם תמצני לומר שמא נשחט רובו של קנה מקודם שמא קרעה המשהו המשלים
לרובו. דאין לומר שזוהו דבר שאינו מצוי⁸⁰ דאם כן כשתפס הקנה לבדו בידו בעוף לא
יפסילוהו פגימת הסבין אלא אם כן רובא פגום דפסיקת הגררת ברובא ואף ברובא פגום
אם המשהו המשלים לרוב נחתך שלא במקום הפגימות כשר כדלקמן סוף סי' כ"א⁸¹ :

[ד] לא ישחוט. פירוש אפילו על סמך שיבדקנו אחר כך אסורי דלמא ישבח לבדוק אחר
שחיטה והרי הוא כאוכל נבילה הרמב"ם⁸² הוי קרובה לספק נבילה ולפי דעת הרשב"א⁸³
ועיני' מ"ש בסי' א'⁸⁴ דלפי דברי הרמב"ם⁸⁵ הוי קרובה לספק נבילה דעת הרשב"א⁸⁶
קרובה לודאי. והיינו בסתם סכינים דעלמא אבל סבין המיוחד לשחיטה יתבאר בסעוף [י'⁸⁷]:

מה בהקדמה לסי' יח.
מו אוצ"ל: כי זה.
מז וכדלקמן סי' קפז ק"רא ס"ק א (ד"ה אלא דראי).
מכשאוני שקול לא מהני אפילו בס"ס, ועי"ג.
מח שהפגימה תקיע המשהו המשלים לרובו.
מט סימן זה בשיעור לא יגיע לרדינו, וראת שיע' שם
סי"ה לעיל בהקדמה לסי' ח. לקמן סי' כד ס"ק כה.
נ מור ולבוש סי'. וראת לעיל סי' ב ס"ק ו וסי' מ. ולענין
בדיקת השוחט אם יודע הלי' שחיטה, ראת לעיל סי' א
ס"ק ד.
נא כדלקמן סי"ד.
נב בתורת הבית הקצר שער ב (י', א).
נג ס"ק כג (סומנו חפר שם), ועי"ג.
נד פ"ד ה"א"ב.
נה שכתב כדלעיל: כאוכל נבילה.

לח ראה גם לקמן סי' כד סוף ס"ק מז, שאין להחיר משעם
סי"ם נגד חזקת איסור, אלא כשיש כנגדה גם חזקת
היתר.
לט ס"ק ב.
מ י, א ד"ה שהשוה. י, ב ד"ה וניהו (לענין נאכה הסבין).
מא וכן צוין לשם לקמן ק"רא ס"ק ח (דכבוד הראשון), וסי'
כז סוף ס"ק א, וסי' כד ס"ק מז, ולא הניע לרדינו.
וראת רמ"א סי' א סוף ס"א. סי' ס"ק ו. ועד"ו צוין לשם
(לתוכן מ"ו זה) לקמן ק"רא ס"ק ג, ועי"ג. וראה גם לעיל סי'
א ק"רא סוף ס"ק ז (כגו שיתבאר לקמן).
מב כדלעיל ס"ק ב, שלדעת רוב הפוסקים הוי נבילה ודאית.
מג י, ב ד"ה סבין, ובתורת הבית הארוך בית א שער ב
(מז, ב). שהו פירוש הנגרא סבין אתרעאי בדגמה לא
אתרעאי.
מד למ"ו ס"ק ו.

הלכות שחיטה יה

סמ

ד' יסבין שתברך (ה) בהולכה ולא תרגיש שיש בה פגם ומשתחזר אותה
(ד) בהובאה תרגיש שיש בה פגם וזו היא הנקרא מסוכסכת אם

באר הגולה

ז ברייתא שם א"ו ב' וכדנפיש ר"א ורבא בנב' שם.

(ה) בהולכה, פירוש בהולכת הסבין על האצבע¹¹ שכך היו נוהגים לברוק במימים
וכדאמר רב פפא¹² אבישרא ואמופרא ולא קאמר בבישרא ובמופרא ונמצא שהולכת

קונטרס אחרון

(ד) בהובאה, בפרק א' דהולין¹³ תנן בכל שוחטין חוץ ממגל קציר (שקוצרין בה התבואה
שפגימותיה נוטות כולן לצד אחד בשימועין¹⁴) והמגירה והשינים (התחובים בלחי של
בהמה¹⁵) מפני שהם הנוקים (שאין חותכין אלא קורעין מהמת הפגימה¹⁶), השוחט¹⁷ במגל קציר
דרך הליכתה בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין (דרך הליכתה אינה קורעת לבית הלל מפני
שראשיה כפוסים מאוד¹⁸), ובגמרא א"ר יוחנן אף כשהכשירו בית הלל לא הכשירו אלא לטהרה
מידי נבלה אבל באכילה אסורה (גזירה הולכה אטו הובאה¹⁹), ת"ר²⁰ סבין שיש בה פגימות הרבה
תרון כמגירה (וטעמא כדלקמן) ושאין בה אלא פגימה אחת אוגרת פסולה מסוכסכת כשירה, היכי
מב' רוחות שיש ב' עוקצין לפגם אחד לראשו ואחד לסופו אוגרת לשון אגרה בקציר מאכלה לשון
אסיפה שאוגרת ואוספת הצפורן לתוכה בין ב' עוקצין, ומרוח אחת שאין לפגימה אלא עוקץ אחד
והשני הוחלק במשחזו ואינה אוגרת אלא מסוכסכת הסבין בבשר (של הסימנים) כמו וסכסכתי
מצרים במצרים עכ"ל, ופריך מאי שנא אוגרת דמורשא קמא מהליש (עור ובשר לאפני השני²¹)
ומורשא בתרא בזע (פוגע בסימן וקורעו) מסוכסכת נמי הורפא דסכינא (קודם שיגיע לפגם) מהליש
ומורשא בזע (דכל עוקצי הפגם קורעין הן בבשר בין בפגמו בו בין בירידתו ממנו²²) והלכך אפילו
הולקין ולא הביא שלא פגע הסימן בעוקץ כגון שהעוקץ הוא לצד ראש הסבין ועוקץ הב' שלצד
הקצא הוחלק במשחזות וכן אם הביא ולא הולקין והעוקץ הב' הנשאר שלא הוחלק הוא לצד הקצא
שאין הסימן פוגע בעוקץ אלא יורד ממנו בירידתו נמי קורע) ומשני דקיימא ארישא דסכינא
(שכשהגיע לעוקץ עדיין לא נחתכו העור והבשר שיקרע העוקץ את הסימן בירידתו²³), ופריך סוף
סוף כי אזלא מהלשאי כי אתא בזע ומשני כגון שהולקין ולא הביא, ופרשי²⁴ דמשום הכי לא מפליג
ברישא בסבין שיש בה פגימות הרבה בין אוגרת למסוכסכת שאפילו כולן מסוכסכות פסולה משום
דלא מכשירין מסוכסכת אלא בהדא פגימה דקיימא ארישא דסכינא אבל כשיש פגימות הרבה
מסוכסכות עוקץ של פגם הראשון דארישא דסכינא מהליש העור והבשר ושל הפגם הב' קורע
הסימן בירידתו ממנו אף על פי שהולקין ולא הביא, והא תנן השוחט במגל קציר ב"ה מכשירין
(לטהרה מידי נבלה על כל פנים והכא הניא תרון כמגירה) מפני שמגל קציר עוקצי הפגימות
כפופים מאד מאד ואין קורעין דרך הליכתם כלל אבל עוקץ שאינו כפוף קורע אף בירידתו שהסימן
יורד ממנו ונכנס לתוך הפגם עכ"ל, אמר רבא ג' מדות בסבין אוגרת לא ישחוט ואם שחטו שחיתתו
פסולה ומסוכסכת לא ישחוט ואם שחטו שחיתתו כשירה (וכדאוקיימא ברישא דסכינא והולקין ולא
הביא ואפ"ה לא ישחוט לכתחלה שמא יולקין ויביא²⁵) עולה ויורד בסבין (כגון שנפגמה פגם גדול
והוחלקו העוקצים במשחזות והווי הסבין נמוך שם²⁶) שוחט בה לכתחלה עכ"ל הגמרא ופרשי²⁷.

נו כדלקמן ס"ב.

זו י"ג ב.

ציונים לקונטרס אחרון

עב טו, ב.	עב רש"י שם ד"ה מגל קציר.
עב רש"י שם ד"ה שנינים.	עב רש"י שם ד"ה מורשא קמא.
עב רש"י שם ד"ה שהם חונקין, ודאה לעיל בריש ההקדמה לסי' זה, לקמן סי' כז ס"ק לה (ד"ה)	פא רש"י שם ד"ה מהליש.
והנה בפ"ק).	פב רש"י שם רע"ב ד"ה והוא דקיימא.
עו משנה יח, א.	פג שם רע"ב ד"ה סבין.
עז רש"י שם ד"ה מגל קציר.	פד רש"י שם ד"ה שחיתתו כשירה.
	פה רש"י שם ד"ה עולה ויורד.

שחט בה דרך הולכה ולא הביא שחיטתו כשרה [1] **זאם הביא שחיטתו**

הסבין על האצבע מראשה כלפי ידה הוא כדרך הליכתה על צואר הבהמה והבאתה אלו כדרך הובאה שעל צואר הבהמה מה שאין כן למנהגנו הוא איפכא (ט"ז¹⁰¹ ש"ך¹⁰¹):

[1] **זאם הביא**. אפילו לא הולך פסולה דהעוקץ פוגע בסימן וקורעו¹⁰² ולכתחלה לא ישחוט בה אפילו דרך הולכה גזירה שמא יביא (גמרא¹⁰³):

קונטרס אחרון

אבל הרמב"ם¹⁰⁴ שהעתיק לשון הגמרא לא סבירא ליה כדפרש"י, דמסוכסכת היה לה ב' עוקצים והוחלק אחד במשוחזת והב' קורע בסימן בין בפגעו בו בין בירידתו ממנו, ומשום הכי לא שרינן אלא כדקיימא ארישא דסכינא כשהולך ולא הביא, והוא הדין בסיפא דסכינא כשהביא ולא הולך כמש"ש רמ"א, אלא סבירא ליה להרמב"ם, לפי דעת הר"ן¹⁰⁵ והב"י¹⁰⁶ בשו"ע, דמסוכסכת הוא נענן מגל קציר לפרש"י, דהיינו שהעוקץ כופף הרבה ואינו נרגש בחולכה אלא בחובאה, אם הוא עומד לצד ראש הסבין וכפיפתו כלפי הקתא. והיינו דאמרינן בגמרא כגון דקיימא ארישא דסכינא, כלומר לצד הראש¹⁰⁷, ולא ארישא ממש כפרש"י, והוא הדין אם עומד לצד הקתא וכפיפתו כלפי הראש והביא ולא הולך. ומשום הכי לא הביאו הרמב"ם והב"י בשו"ע אוקימתא זו כגון דקיימא ארישא דסכינא, מפני שהוה מה שכתב סבין שתבדק בחולכה ולא תרגיש שיש בה פגם בו, דהיינו שהעוקץ הוא לצד הראש וכופף כלפי הקתא כמגל קציר, אלא מתוך שפגימותיה מרובות היישנין שמא השיב ידו מעט והביא הסבין ולא הרגיש, ומהאי טעמא נמי לא מכשרינן מסוכסכת אלא חדא ולא פגימות הרבה מסוכסכות כדלקמן סעיף ה', והיינו רישא דברייתא דקתני סבין שיש בה פגימות הרבה הדין כמגירה, ומגירה לאו דוקא, דמגירה פסולה מדאורייתא ומטמאה משום נבילה, אלא שאסורה באכילה מדרבנן כמגירה האסורה מדאורייתא.

והראש¹⁰⁸ אחר שהסכים לפרש"י שהעוקץ שלא הוחלק קורע נמי בירידתו, הביא לשון הרמב"ם שהעתיק בשו"ע, וכתב עליו ודבריו נכוחים שאם עוקץ הפגימה היא לצד הראש וכשהולכה על אצבעו לא הרגיש בפגימה כלל דבר ידוע הוא כמו שלא הרגיש בה באצבעו כן לא תקרע בסימן, אבל דעת רחוקה היא, כיון שזקופה היא מצד האחד האיך לא ירגיש בה באצבעו כשהוא יורד לתוכה ע"ל. וכונת הראש"ש לפי דעת הטור ורמ"א ושאר אחרונים היא לחלוק על הרמב"ם, דהראש"ש סבירא ליה דסבין שנפגמה בדבר הפוגמה ושוברה אי אפשר שיהיה עוקץ הפגימה כופף כמגל קציר שפגימותיה עשויות כך במלאכת הרש והושב, ואם כן על כרחך צריך לומר דמה שכתב הרמב"ם סבין שתבדק בחולכה ולא תרגיש שיש בה פגם בו, שהיא מסוכסכת שבגמרא, אין כוונתו שאינו מרגיש כלום, שזהו דבר שאי אפשר, שמכיון שיש שם עוקץ שהרי מרגיש בו בחובאה, אם כן אף והחולכה מרגיש על כל פנים כשיורד ממנו לתוך הפגם והעוקץ שאצלו, כיון שאינו כופף על הפגם והעוקץ שאצלו אלא זקוף, מאחר שלא נעשה במלאכת הרש והושב, אלא כוונתו שאינו מרגיש בפגם, כלומר שאינו מרגיש הפגם והעומק באצבעו היורדת לתוך הפגם והעומק ונתגרת שם שאין העוקץ מניחה לילך הלאה כשמולך עליה הסבין, הרגשה זו אינו מרגיש בחולכה אלא בחובאה, אבל מכל מקום מרגיש הוא כשאצבעו יורדת מהעוקץ לתוך הפגם והעומק שאצלו כיון שהוא זקוף, ואפילו הכי שחיטתו כשירה, משום דסבירא ליה להרמב"ם דהעוקץ אינו קורע בירידתו אף על פי שמרגיש בירידת אצבעו ממנו לתוך הפגם והעומק שאצלו, מאחר שאין אצבעו נאחזת בו, שאין העוקץ קורע אלא כשהאצבע נאחזת בו בפגעו בה, שכך נאחזים בו גם כן הסימנים בפגעו בהם ונקרעם. והא דאוקימנא דקיימא ארישא דסכינא דווקא, היינו לצד הראש כלפי הקתא כדלעיל, דלא

נח ס"ק ג. ס ש"ך ס"ק ז.
 נט ס"ק ג. סא י"ב, ב' ויש"י שם ד"ה שחיטתו כשרה.

צינונים לקונטרס אחרון

פו פ"א הט"ר"ד, פח כן פירש במגיד משנה (כ"ל"ז) שם.
 פז (ה' רע"א), פט ס"י כד.

הלכות שחיטה יח

עא

פסולת. והני מילי כשהרגיש בה קודם שחיטה אבל אם מצא סכיניו יפה קודם שחיטה ואחר שחיטה מצא בה פגימה מסוכסכת ואמר ברי לי שלא עשיתי אלא הולכה לבר שחיטתו ¹⁰ פסולת. הגה: ויש מממירי'ם דכל מסוכסכת אסורה עד דקיימא ארישא דסכינא ממש אס שטת צולכה ואסיפא דסכינא ממש אס שטת צהצאה (הלכות שמיטות ישי'ם והגהות סמ"ק ופוסקים הני"ל). ולפי שאין לנו בקיאין היכן מיקרי רישא דסכינא יש להטריף הכל (ד"ע גס הג"ה צמיטות מהרי"ו זכ"מ צמדלי וכל צו ולאגודה זכ"כ האגור שכן המנהג) והכי נהוג. ה"סכין שיש בה פגיונות הרבה אפילו בולן מסוכסכות אפילו שחט בה בדיעבד פסולה דמתוך שפגיונותיה מרובות חיישנן שמא חשבו ידו מעט ולא הרגיש.

ז' סכין חדה שהושחזה והרי אינה חלקה אלא מגעתה כמגע ראש השבולת שהוא מסתבך כאצבע הואיל ואין בה פגם שזחמין בה

באר הגולה

י בעיא שם טרב אשי ופושטה לדחור.

ח מירדכי בשם הרי"ף.
ט ברייתא שם.

[1] פסולת. דכל מילתא דלא רמוא עליה דאינש עביד ולא אדעתיה ³⁰ ולא מודבר כלל הולבך לא מהימין ³⁰ ברלעיל ס' א' סעיף ג' ³⁰:

קונטרס אחרון

כפרשיי. והרא"ש הסכים לפרשיי דלא כהרמב"ם. וזו היא כוונת רמ"א במ"ש ויש מהמירין כו' (מעדני מלך³ תבואות שור³³).

והנה מכל זה מבואר דגם הרא"ש סבירא ליה דהרגשת הפגימה היא בידידת האצבע לתוכה ולא כמ"ש הפרי הד"ש ³³ דהרא"ש ס"ל כדעת הרא"ה³³ (וגם תהוש מעיד על זה, דהרגשה שמרגיש באצבע כשעוברת על הפגימה מלמעלה מרגיש גם במגל קציר, מאחר שיש ריוח משהו בין שיניה שהתבואה נאחזת בהן ונקצרת, ואף על פי שהן כפופות מאד אי אפשר שלא ירגיש כלל כשהצפורן מדלגת עליה משן לשון, אלא שזו אינה הרגשת פגימה עד שירגיש בידידת האצבע לתוכה דוקא). ולפי דעת הרא"ש הא דכל סכין צריכה בדיקה בהולכה ובהובאה כדלקמן³³, אף שאינו מרגיש ירגיש בעוקץ בפגעו בו דרך עליה ממה שירגיש בו דרך ירידה ממנו, ולהרגשה זו שירגיש בידידתו ממנה צריך כוונה יחידה מלהרגיש בפגעו בה (תבואות שור³³). ולפי זה אין בדיקת הולכה והובאה מעכבט בדיעבד דהרא"ש, אלא לכתחלה משום בדיקה יפה יותר אם לא הרגיש כלום בהולכה, אבל להרמב"ם ושוע"ע יש להתמיר אפילו בדיעבד³³, כגון אם נאכדה הסכין אחר שהיטה לפני בדיקתה ולפני שהשיטה לא ברק אלא בהולכה או בהובאה):

סב שמועות ד', ב.
סג הגהות סמ"ק ס' קנז (ע' קפא). מירדכי רמז תקצמ. יד ס"ק כד, וש"ג.

ציונים לקונטרס אחרון

צ מעדני יו"ט שם ס"ק י.
צא ס"ק ת.
צב ס"ק ה, שהובא לעיל קו"א ס"ק ג (ד"ה אבל
הרא"ש).
צג ברק הבית (יב, ב).
צד סעיף ט.
צה ס"ק ח.
צז ראה חקרי הלכות ג עח, א.

הלכות שחיטה יה

עב

הגה: ואין לנו נוהגים [ח] לשחוט זה לפי שאין לנו בקיאין גדנר (אגור וכו') ומתקן פ"ק סימן ל"ז).

ז"כ סבין שפיה חלק ואינה חרה הואיל ואין בה פגם שוחטין בה ואע"פ שהורדך וחביא כל היום עד ששחטה שחיטתו [ט] כשרה [הגה: ועל"כ] סימן כ"ג דגנמה כה"ג לפעמים טריפה (וכ"כ ז"ל).

ח"כ סבין שהיא עולה וזוררת [י] כנחש ואין בה פגם שוחטין בה [יא] לכתחלה.

ט"כ בדיקת הסבין צריכה * אבשרא ואטופרא ואתלת רוחתא דהיינו שמוליכה ומביאה על בשר אצבעו ואח"כ מוליכה ומביאה על צפרנו משלש רוחותיה שהם פיה ושני צדדיה כדי שלא יהיה בה פגם [יב] כלל. "ויבדוק [יג] לאט ובכוונת הלב שלא יפנה לבו לדברים אחרים" וצריך לשנות הצפורן אחר קצת בדיקות שמה נפגם הצפורן בחודו של סבין ואולי יש פגימה [יד] בצדדין שלא ירגיש בה לפי שעוברת בתוך פגימת [טז] הצפורן. הגה: ולא ידוק שני כלדי הסבין צמד אלא כל אחד בפני עצמו. (מהרי"ו).

באר הגולה

יא מוטרא דרבא שם (ל"ב ע"א).
יב מוטרא דרבא דף י"ז ע"ב.
יג מוטרא דרב פפא שם ובגמא אטופרא דסבין הכי.
יד מור.
טו כל בו בשם הראב"ד.

[ח] לשחוט בה. לכתחלה אבל אם שחט בה שחיטתו כשירה כדעבד (שמלה חדשה [ט]):

[ט] כשירה. עיין ס' כ"ג סעיף ג' וד' כל פרטי דין זה;

[י] כנחש. דשרדו עקומה כשמנביח ראשו וזנבו וביניהם כמו גומא [י];

[יא] לכתחלה. ואפילו ב' וג' עולה ויורד בסבין שוחטין בה לכתחלה (מ"ז [י] ש"ך [י]);

[יב] כלל. והן בין הכל י"ב בדיקות ואסמכתא ושחתם בזה [י] (רא"ש ע).

[יג] לאט. עיין ס' ע"ג [י] ע"א;

[יד] בצדדין. הוא לאו דווקא (תבואות שור ע"ב);

[טז] הצפורן. וכתב במשמרת הבית [י] כתב הראב"ד דיש לרחוץ הסבין קודם בדיקה שלאחר שחיטה שהם פעמים שנקרש בתוך הפגימה והעיד הראב"ד שכן ארע לו שברק אחר שחיטה ולא מצא פגימה ואחר כך כששכשך במים מצא פגימה (עי"ש במשמרת הבית דלא כתבואות שור ע"ב);

ס"ה סעיף ה. וכתבאר כש"ת רבנו ס"י ג.
ס"ו כסף משנה פ"א ה"ז. מ"ז ס"ק ת.
ס"ז ס"ק ה.
ס"ח ס"ק י.
ס"ט שמואל א ד, לה. נפרא י, ב.
ע"כ מור ולבוש ס"ט.

ע"א ולקמן ס"ק ד, וקרא סוף ס"ק ה.
ע"ב ס"ק יח.
ע"ג בית א שער א (ג, א). ש"ך ס"ק ד. וראה גם לקמן ס"ק כד.
ע"ד ס"ק יח.

הלכות שחיטה יה

עג

י' סכין שיש לה פנימה אסור לשחוט בה אפי' אם מכנין לשחוט שלא [טז] כנגד הפנימה וזביום טוב נוהגין היתר לכרוך ממלית על הפנימה כיון שאינו יכול להשחזה ו' ואם הוא שעת הרחק שאין לו הכנה להשחזה אפילו בחול מותר לשחוט ע"י כריכת ממלית על הפנימה. הגה: וע"ל סימן ו' (ס"א). סכין שיש לה שני פיות צריך לזדקן שני [טז] הלדנין (טור סימן ו').

יא' השוחט בהמות רבות או עופות הרבה צריך לברוק בין כל אחד ואחד שאם לא עשה כן וכדק באחרונה זנמצאת סכין פגומה הרי הכל ספק נבילות ואפילו [יז] הראשונה. הגה: ומי שזולע להכניס עצמו

באר הגולה

טז רש"י בחולין דף מ"ו ע"ב ד"ה הילמא והרא"ש שם. יט מעובדא דרב וסוף דף ה' ע"ב ומלשנא בתרא דרב הונא ז"ל הרא"ש שם ושל"פ. לחומרא דר"ף והרא"ש והרמב"ם בפ"א מח"ל שחיטה והרשב"א בתורת הבית ומעל העיטור.

[טז] כנגד הפנימה. עיין סימן ו' סעיף א' בהג"ה ובמ"ש שם ע"ה:

[טז] הצדדין, גזירה שמא ישחוט בצד הב' ע"י כדלעיל ס"ו ה':

[יז] הראשונה. הדיושינן שמא בעור הראשונה נפגמה ע"י וכשברק בינתיים בדיקה זו מבשרת כל אותן שנשחטו לפניו הילכך בעינן בדיקה כהלכתא אבישרא ואמפורא ואג' רוחתא ע"י ואין לחוש להפסק בין ברכה לשחיטה שניה דצרכי שחיטה לא היו הפסק כדלקמן ס"ו ה"ט (ש"ך ע"ג) ומנהגו העולם שלא לברוק אג' רוחתא בין שחיטה לשחיטה ולא אחר שחיטה ואפילו נמצאת פגומה אחר שחיטת האחרונה אין אוסרין אלא האחרונה אף על גב דלא בדק בינתיים אתלת רוחתא אלא על החוד בלבד משום דבבדיקה שלאחר שחיטה כיון דאיכא למימר העמד סכין על חוקתה⁹ סמכינן אפוסקים⁸ כרב יומר⁷ בדלעיל⁶ אלא אם כן ידע דנגע במפרקת דאיתרע לה חוקת הסכין כדלקמן סעיף י"ב (כנסת הגדולה¹⁹) (ח):

קונטרס אחרון

(ה) אבל האחרונה אסורה¹³ ולא תלינן שנפגמה הסכין במפרקתה ואפילו נגע במפרקת כמבואר מלשון הגהות רמ"א סעיף א', משום¹² דכיון דבהולכת והובאת הסכין על צואר בהמה זו היתה בה פנימה בורא אף על גב דלא ידעינן אם בתחילתה דהיינו בעור אם בסופה דהיינו במפרקת נפגמה מכל מקום כיון דליכא למיתלוי טפי בסופה מבתחילתה משום שאין נגיעה במפרקת עשויה

פ אף שאסורים מנעם תרתי דריוקא (חוקת אוסר של הברמה וסכין פגום לפניו), כדלקמן קו"א ס"ק ז.
פא מודעי רמז תפוס כמש"י שפוסקים.
פב ז', ב.
פג כדקדמה לסי' זה.
פד הגה"ש אות טו.

עב סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדיונו.
עז לבוש כאן ס"י, ומור רס"י ג.
עז רש"י י' ב ד"ה כרב הונא. ש"ך ס"ק ז.
עח טורח"ל הל' שחיטה (ע' תקעה, בשנינו נסחאות).
דרכי משה ס"ק ד.
עט ס"ק טו.

צינונים לקונטרס אחרון

לכין דינו של הכנסת הגדולה שהתיר (כשכרך בין שחיטה לשחיטה רק על החוד בלבד, ואחר השחיטה האחרונה נמצאת פגומה).

עז אף שכבדיקה שלא תריה נמצאה פגומה רק מהצד (שכשורה לרב יומר).

עז בא לברר טעם החילוק בין דינו של הרמ"א שאסר (כשנמצאת אחר שחיטה פגומה מן הצד)

לספק זה אין צריך לבדוק סמין צין שחיטה (ו) לשחיטה. (מ"ה סימן קפ"ד וצ"י ששם נעל המאור והרשב"א ועי' ס"ק י"ו) [יח].

קונטרס אחרון

לפגום יותר מעור כדלעיל⁸³ משום הכי לא אמרינן הכא סכין אתרעי בהמה לא אתרעי⁸⁴ אלא מיקרי נמי ריעותא בבהמה מאחר שהייתה הסכין פגומה בודאי בהולכתה והובאתה על צוארה ואין מקום לתלות בסופה יותר מבתחלתה וכיון דאיכא ריעותא בבהמה אמרינן העמד בהמה בחזקת איסורא ולא אזלינן בחר חזקת הסכין לקולא⁸⁵ דספיקא דאורייתא להומרא⁸⁶. מה שאין כן בבהמה שלפני האחרונה לא מיקרי ריעותא כל כך מה שנמצאת הסכין פגומה אחר השחיטת האחרונה ואפילו לא נגע במפוקתה מאחר שיש לתלות שנפגמה בחתיכת עור האחרונה ולא הייתה פגומה כלל בהולכתה והובאתה על צוארה בהמה שלפני האחרונה⁸⁷. ואף על פי דאם נמצאת בחזרה מיקרי נמי ריעותא בכל הבהמות שלא ברק אחריהן ואוסרין כולן מאחר שאין מקום לתלות בזה יותר מבוז, מכל מקום לענין פגימה שבצדדין דיש פוסקים כרב יימר יש לסמוך עליהם להקל בראשונה יותר מבאחרונה, שבהולכת והובאת הסכין בצוארה הייתה פגומה בודאי ומיקרי ריעותא טפי מבראשונות שאפשר שלא הייתה פגומה כלל בהן ואמרינן סכין איתרעי בהמה לא איתרעי, ומשום הכי אין מעמידין אותה בחזקת איסורא אלא אמרינן נשחטה בחזקת היתר עומדת. ויש לרמז זה למ"ש באו"ח סי' תס"ז⁸⁸ דלא מוזקין ריעותא ממקום למקום אלא במקום אחד מוזמן לזמן, ומבהמה בבהמה יש לומר דכמקום למקום דמי, לענין פגימה שבצדדין הואיל ויש פוסקים כרב יימר. זהו טעם המנהג כפי מה שהעיד בכנסת הגדולה⁸⁹ על מדינתו והרמשק אליעזר⁹⁰ על מדינתו. ומכל מקום לכתחלה אין להקל נגד הש"ך⁹¹ אם לא בשעת הדחק שאין פנאי לבדוק אתלת רוחתא בין כל שחיטה ושחיטה. ומשום הכי נהגו עכשיו לבדוק אחר גמר השחיטה אתלת רוחתא אף על פי שלא נהגו כן מקדם כמ"ש הכנסת הגדולה והרמשק אליעזר, משום דאחר השחיטה יש פנאי ואין שם שעת הדחק לצולם. ומכל מקום צריך להזהיר שאף בשעה שהם דחוקים ונחוצים לשחוט הרבה שיבדקו אף בין כל שחיטה ושחיטה לאט לאט⁹² ובכוונת הלב⁹³ ולא במהירות כלל ועיקר שזו אינה בדיקה כלל כשמוליך הצפורן במהירות⁹⁴ קצת היא יכולה לרדג על פגימה דקה מה שאין כן בסימנים שנדחקים מדוחק הסכין בתחיתתם ונכנסים לתוכה ואינם מרדלים עליה מלמעלה כמו הצפורן. וצריך להזהיר על זה השוחטים בערב יום הכיפורים שמרבים העם להביא הכפרות וממהרים עליהם לשחטן ומתוך כך אינם יכולים לבדוק לאט לאט והיא מצוה הבאה בעבירה המורה ר"ל והי' הטוב יכפר בעדם (כרתי ופלתו⁹⁵):

(ו) לשחיטה. מיהו צריך ליהדר שלא יקחו מהנשחטים לאכול קודם בדיקת הסכין שלאחר שחיטת האחרונים⁹⁶. אבל אין צורך לבדוק הסכין בין שחיטה לשחיטה בשביל כך משום שמא לא יהיו נוהגים בכך ויקחו מהם ויאכלו⁹⁷ דאוקי הסכין אחזקתיה ולאו איסורא קאכלי⁹⁸, וכן אין

ציונים לקונטרס אחרון

- צט קריא סוף ס"ק ב.
- ק כדאמרינן בגמרא (י, א) לרב חסדא, שמשעם זה מתיר אפילו במצאת פגומה אחר שחיטה, ולא קיייל בוותיה בזה (כדלעיל בקרי"א שם).
- קא כדלקמן קרי"א ס"ק ז, דהוי תרתי לריעותא (חזקת איסור דבהמה וסכין פגום לפניך) נגד חזקת סכין.
- קב ביצה ג, ב. וכדלעיל בפנים ס"ק ב (דהוי ספק נבלה).
- קג ראה לקמן קרי"א ס"ק ח (בביאור דעת הרא"ש, שטעם נוסף לחלק בינם, דבקמייתא איכא סיט, שמא בבתייתא אפגום ואח"ל בקמייתא שמא במקמייתא).
- קד לעיל שם ס"ל (לענין ממקום למקום), וס"ט (לענין מוזמן לזמן), וש"י.
- קה הגה"ש סוף ס"ק טו.
- קז ס"ק סי' יג (הובא בכנסת הגדולה שם).
- קז ס"ק טז.
- קח כדלקמן סיט, ואחר ס"ק יב ד"ה לאט.
- קט כדלקמן שם, ששלח חרשה סי"ז. לעיל סי' א קרי"א ס"ק ג.
- קי משמרת הבית בית א שער א (ו, רע"א), לעיל בפנים אחר ס"ק יב. לקמן ס"ק כד.
- קיא כרתי ס"ק יז (לענין שחיטה בלא בדיקה בינתיים).
- קיב מהר"ל ה"ל שחיטה (ע' תקעד). דרכי משה ס"ק ד. ש"ך סוף ס"ק ח.
- קיג כפי שהצריך מהר"ל שם (דלא קיייל בוותיה בזה, כמבואר בדרכי משה שם).
- קיד כדלקמן קרי"א ס"ק ז (שמטעם זה כשנאבד הסכין שחיטתו כשרה).

הלכות שחיטה יה

עה

יב יאע"פ שברק הסבין קודם שחיטה צריך לחזור ולבדוק אחר [יח] השחיטה והני מילי שהסבין לפנינו אבל אם נאבדה שחיטתו כשרה הואיל וברקה קודם שחיטה ואפילו שחט בה הרבה זה (ז) אחר זה ואם

באר הגולה

ג הרא"ש והרמב"ם שם והרשב"א בתורת הבית.

[יח] השחיטה. שכיון שאפשר לבדוק אין סומכין על החוקה כדלעיל סי' א' ⁹⁹ גבי רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן (רשב"א ¹⁰⁰). ועיין מ"ש שם הטעם בשם הר"ן ¹⁰¹ משום דמיעוט שאין מומחין שכיח. והכי נמי סבירא ליה הכא ⁹⁹ במ"ש הרשב"א ⁹⁹ דעור שכיח דפגים. והרא"ש שם ⁹⁸ דסבירא ליה דמיעוט שאין מומחין לא שכיח ואפילו הכי

קונטרס אחרון

חוששין שמא ישכח לבדקה אחר שחיטה כדחיישינן להכי להצריך בדיקה בתחלת שחיטה כדלעיל סי' ג' ¹⁰². שכיון שברקה בתחלת שחיטה מוקמינן לה אחזקה ולא חיישינן שמא נגע במפרקת ונפגמה בה כדלקמן ¹⁰³, והלכך אף אם ישכח לבדקה אחר כך לא אכיל איסורא (ע"י רשב"א ¹⁰⁴ ותרומת הרשן סי' ק[פ"ד]). ומכל מקום משום בל תשחית יש לבדוק בין שחיטה לשחיטה ולא להכניס עצמו לספק זה (רשב"א ¹⁰⁵ תבואות שור ¹⁰⁶):

(ז) אחר זה. ולא חיישינן שמא נגע במפרקת אחת מהן ונפגמה בה או שמא מתוך ששחט הרבה נפגמה ¹⁰⁷, משום דלא תלינן לא בעור ולא במפרקת כל כמה דלא הזינן ריעותא בסבין. ואף על גב דבהמה בחזקת איסור עומדת עד שיוודע לך כמה נשחטה ¹⁰⁸, מכל מקום כיון ששחט בסבין בדיקה לא שכיח שיפגם בעור או במפרקת והוה ליה כמיעוט שאין מומחין דלא שכיח, ומשום הכי לא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקת איסור דבהמה כדלעיל סי' א' ¹⁰⁹ כן כתב הרא"ש ¹¹⁰. ולהרשב"א והר"ן דסי'ל דעור שכיח דפגים ¹¹¹, היינו טעמא דכשרה בנאבדה הסבין משום דמוקמינן לה אחזקה ¹¹². ואף על גב דאיכא כנגדה חזקת איסור דבהמה, לא חיישינן לה שהרי שחוטה לפניך ¹¹³ בסבין ברוק כדנין ¹¹⁴. ולא אמרינן אוקי חזקה להדי חזקה ¹¹⁵, אלא בדאיכא ריעותא לפניך שנמצאת הסבין פגומה אחר שחיטה ¹¹⁶ ולא ידעינן אם בעור נפגמה קודם שחיטה אם אחר

פח ס"א, קול"א ס"ק ה.

פז י, ב ד"ה ומה.

פז ג, ב ד"ה והכא.

פח לשבת הר"ן לענין מומחין, צ"ל שמוכר כן אף לענין

סבין, במ"ש הרשב"א כו.

פט י, א ד"ה מתיב, י, ב ס"ח והלכא. וכדלעיל ס"ק ב.

צ והטעם דכשרת ביעובד, ויבאר בקול"א ס"ק ג.

צא סי' פו. שהובא לעיל סי' א קול"א ה.

ציונים לקונטרס אחרון

ברוב מומחין). אלא שלענין רוב מומחין מביאר לעיל שם (לדעת הר"ן והמשמרת הבית) שמכשירים מטעם מיעוטא דמיעוט, וכאן מטעם חזקת הסבין. וראה העירוב תתפר ע' 57.
קבו רשב"א ג, א ד"ה אמר, בשם הרמב"ן (הובא לעיל סי' א קול"א ס"ק ה), לענין רוב מומחין אצל שחיטה.
קבו שא"כ יש כאן חזקת סבין ברוק נגד חזקת איסור דבהמה. וראה שו"ת צ"צ סי' ע אות ג. חידושי צ"צ סו, ג.
קכז ונאסור מטעם ספיקא דאורייתא לחומרא, כדלקמן בפנים סי' בר סוף ס"ק לה וס"ק מ וס"ק מו.
וראה גם לעיל קול"א ס"ק ה.
קכט כדאמרינן בגמרא, י' רע"ב (דלא קי"ל כוב חסדא דאמר סבין איתרעאי בהמה לא איתרעאי), ומבאר

קטו וס"ק ה.

קטז קול"א ס"ק ז.

קצו י, ב ד"ה השחט. י, ב ד"ה כמאן (שטעמטס חזקת

הסבין שחיתו כשרה גם כשנאבד הסבין, ולכן

הבדיקה בין שחיטה לשחיטה היא רק עצה טובה).

קצח שם סד"ה כמאן.

קצט ס"ק גב. וראה פס"ר צ"צ מג, סע"א.

קכ ש"ך ס"ק כ.

קכא רב חונא ט, א.

קכב קול"א ס"ק ה.

קכג סי' טו.

קכד כמצינן בפנים כמאן ס"ק יח.

קכה רשב"א י, א ד"ה השחט. י, ב ד"ה ומיהו, וראה

בפנים ס"ק יח, ודלעיל סי' א קול"א ס"ק ה, שלדעת

הרשב"א והר"ן מכשירין אפילו כמיעוט דשכיח (כמו

הלכות שחיטה יה

נגע במפרקת של אחת מהן^א יש להחמיר ולחוש לכל אותן שנשחטו [טו] אח"כ. (טור נטס הגלומים ורשב"א נטס רצומיו ור"ן).

יג^ב שחט בסכין ברוקה ונאבדה קודם שיבדקנה אחר שחיטה ואח"כ נמצאת והוא פגומה שחיטתו כשרה הואיל ויצאה בהיתר וזה

באר הגולה

כא הרא"ש שם שם מן הגדולים שהחמירו לאסור. כב תשובת הרא"ש בשם הראב"ן (סי' ר).

צריך בדיקה לכתחלה^א להוציא מחוקת איסור דבהמה הכי נמי סבירא ליה הכא ולא שכח שיפגום בעור^א ואפילו הכי צריך בדיקה לכתחלה משום חוקת איסור דבהמה):

[טו] אחר כך. אף אם נאבדה הסכין משום דספיקא דאורייתא לחומרא^א הלכך יש להחמיר בזה כרב חסדא^א דסבירא ליה רעצם המפרקת מצויו לפגום כשכירת עצמות מדלתין ביה אפילו לקולא ואם כן אולא לה חוקת הסכין. ואף דלא קיימא לן ברב חסדא^א מיחש מיהא חיישנן להחמיר ברב חסדא (עיין ר"ן^א ורשב"א^א):

קונטרס אחרון

שחיטה במפרקת, דאז מוקמינן חוקת איסור דבהמה להרי חוקת הסכין ומצטרפת עמה ריעותא זו דהרי פגומה לפניך למהוי רחמי לריעותא^א, כמו במקוה^א כדלעיל סי' א'^א. אבל בנאבדה הסכין דליכא ריעותא לפניך לא חיישנן לחוקת איסור דבהמה^א, משום דאמרין הרי שחוטה לפניך כיון דליכא שום ריעותא לפניך^א, כמו במקוה שנמדד שאין צריך למדרו^א ולעיין בו בכל פעם שטובל בו אלא לכתחלה ובדיעבד אמרין הרי טבל לפניך^א, ולא חיישנן לחוקת טומאת^א אלא בדאיכא ריעותא לפניך שנמצא חסר כדלקמן סי' ר"א^א:

צא (ג, א) בריבור הראשון (אולא לה חוקת בדיקתו של סכין).

צח י, ב ד"ה כמאן. ודורות הבית האורך בית ראשון שעיר ב (פז, ג), דבזה חיישנן להחמיר ברב חסדא.

צב כמ"ש הרא"ש סי' ה. וכדלעיל סי' א ס"א.

צג כמ"ש בס"י פו, ובש"ת כלל ב סי' פו.

צד ביצה ג, ב.

צה א, א. וכמוכא לעיל קו"א סי' ב.

צו לעיל ס"א.

ציונים לקונטרס אחרון

בפנים ס"ק ג, ויש".
קלג ראה לקמן קו"א סי' ח (שכ"ה גם אם נמצאת אח"כ פגומה ליכא ריעותא), וד"ה כך הבין (שכ"ה) גם בשכיר עצמות ונמצאת פגומה ליכא ריעותא).
קלד שלכן אין חוששין לחוקת איסור (שהוריעה ע"י שחוטה לפניך) במקום חוקת סכין (שלא הוריעה).
קלה שאין כאן ריעותא. וראה לקמן קו"א ד"ה כן הבין (שכ"ה) לדעת הרשב"א גם בנתעסק באותו המין אחר טבילה, ונמצא עליו רבב החוצץ, שאין כאן ריעותא).
קלו גמרא י, א (שטבל לפניך רומה לשחוטה לפניך).
קלז כדאמרין בנה (ב, ב); וליכא למימר העמד טמא על חוקתו ואימא לא טבל, ארבתה העמד מקוה על חוקתו ואימא לא חסר (הרי שבלא חסר לפניך היינו מטהרין, ואין אומרים אוקי חוקת להרי חוקת).
קלח סוף עא.

כאן לדעת הרשב"א, ואילו לדעת הרא"ש יתבאר לקמן קו"א סי' ח, וד"ה כך הבין, שמעיקר הדין קו"ל בזה כרב חסדא.

קל במגורא שם מבואר דפסולה מטעם חוקת איסור וריעותא רסכין פגומה. וראה לעיל בפנים סי' ב (שמעולת חוקת סכין שתהיה רק ספק נבלה ולא ודאי, כהא דלקמן סי' כה סי' ב). קו"א סי' ה (דמטעם זה הוי ספיקא דאורייתא לחומרא). לקמן סי' ח (שאסור מטעם רחמי לריעותא) סי' כד סי' ג.

קלא נדה ב, ב (מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנשעף על גביו למפרע טמאות, מטעם שנדר העמד מקוה על חוקתו יש תרתי דריעותא, העמד טמא על חוקתו וחסר לפניך), וראה ביאורי הלכות.

קלב בחלק שהגיע לידיו לא נזכר מקוה. וכן צויון לשם לקמן סי' כד סי' ג מ (ד"ה ולפרש"י). וראה ט"ז שם סי' ו. ועד"ז צויון לשם (לכתוב ט"ז זה) לעיל

הלכות שחיטה יה

עז

שנמצאת פגומה אימור שיכר בה עצמות ולא¹⁰¹ [כ] אדעתיה דאוקי סבין
(ח) אחזקתיה.

[כ] אדעתיה. היינו דוקא אם אינו יודע אם שיכר בה עצמות אבל אם יודע שלא שיכר
בה לא תלינן ששיכר בה ולא אדעתיה אלא כשברק אחר שחיטה כדלקמן סמ"ז
(ש"ך ס"ק כ"ה):

קונטרס אחרון

(ח) אחזקתיה. כן כתב הרא"ש בהשבוש¹⁰², וביאר שם טעמו, משום דהא דקיימא לן כרב הונא
בלא שיכר בה עצמות דפסולה חומרא יתירא היא לתלות דבעור אפגים¹⁰³, דטפי הוא לן
למימר דבעצם המפרקת אפגים, הילכך היכא דידע בודאי שלא שיכר בה עצמות תלינן להחמיר
אימא בעור אפגים אף על גב דיותר שכיח שיפגום בעצם המפרקת מבעור, אבל היכא דנאבד הסבין
דמספקא אם שיכר בה עצמות דנתוסף עוד ספיקא אחרת שרינן לה, וכן אם עשה שום תשמיש
בסבין שראוי לפגום בו מהאי טעמא שרינן לה, דחומרא היא לתלות בעור יותר מבעצם המפרקת
הלכך בקל תלינן בדבר אחר עד כאן לשוננו. ולפי זה הא דקיימא לן כרב הסדא בששיכר בה עצם
לאו דווקא דודאי שיכר בה אלא אפילו בספק תלינן לקולא. ואזיל הרא"ש לשיטתיה דלעיל¹⁰⁴
דסבירא ליה דעצם המפרקת מצוי לפגום יותר מעור לכולא עלמא כשנוגע בו בכח כבעור, אלא
משום שאינו הוהך בו בכח לא תלינן ביה, ומשום הכי כתב דהיא חומרא יתירא (דמדניא¹⁰⁵ הוה
לן למיתלי טפי דנגע במפרקת בכח דהא מילתא דשכיחא מלמיתלי בעור דלא שכיח דפגים, ואף
על גב דגם אם ידוע שנגע בכח במפרקת לא קיימא לן כרב הסדא אלא בשיכר עצמות דווקא היינו
נמי משום חומרא יתירא זו דאחמור רבנן שלא לתלות במפרקת משום שאינו נוגע אלא לפעמים
כמ"ש לעיל בשם הרא"ש, ולפעמים שאינו נוגע, ומשום הכי לא פלוג רבנן ואצרכו שיכר עצמות
דייקא, ונצטם המפרקת גם כן בכלל זה כמ"ש המרדכי¹⁰⁶ והגהות אשרי¹⁰⁷, דהיינו כשיש חתך נראה
במפרקת שאו נראה לכל שהחך בכח, וכשאין חתך נראה בעצם המפרקת דאינו בכלל שיכר בה, אף
על פי שנודע שהולין והביא בכח על המפרקת לא תלינן לכולא עלמא משום לא פלוג. ומהאי טעמא
נמי קיימא לן כרב הונא אפילו למיפסל קמייתא, אף על גב דאיכא ספק ספיקא שמא בבתרייתא
ואם תמצו לומר בקמייתא שמא במפרקת¹⁰⁸ כמ"ש לעיל בסימן א'¹⁰⁹, דכיון שלפעמים אינו נוגע
במפרקת כלל וליכא ספק ספיקא ואסורא קמייתא מדאורייתא משום הכי אחמור בה רבנן לעולם,
כמו דאחמור לעולם בבתרייתא או בתרא בהמה אפילו כשידע שנגע בכח במפרקת משום לא פלוג.)
אבל לפי דעת הרשב"א¹¹⁰ וסייעתו דהא דלא קיימא לן כרב [חסדא] בלא שיכר בה עצם הוא משום
דסבירא לן דעצם המפרקת אינו מצוי לפגום יותר מעור, אם כן אינה חומרא יתירא אלא כדניא,
והילכך לא תלינן לקולא אלא בודאי שיכר בעצם או כהאי גוונא כדלקמן סעיף ט"ז¹¹¹, ולא בספק¹¹².
ואף על גב דהשו"ע פסק לקמן סעיף ט"ז כהרשב"א שלא להקל בחתך בכח במפרקת¹¹³ כהרא"ש¹¹⁴,

ציונים לקונטרס אחרון

- קלט כלל כ ס"ו טו.
קמ וראה לקמן ק"א ד"ה כך הבין, שגם לענין סבין
אחרני כו', ליעת הרא"ש קיי"ל מעיקר הדין כרב
חסדא.
קמא מ"ש בסי' טו (הובא לעיל ק"א ס"ק ב),
דבנויעה כל שהוא במפרקת לא שכיח דפגים.
ומה שי ללמוד דסבירא כ"ו.
קמב בא ליישב מ"ש הרא"ש בשו"ת דהו" חומרא, אף
שכתב בסי' טו שאין חוששים שנגע בכח, וא"כ
צריך לאסור מדניא. אלא דמדניא כ"ו.
קמג רמז תקפח, בשם הריב"ק ורבנו שרמיה.
קמד סי' טו.
קמה כקושיות הרשב"א בשו"ת ח"א סי' תא וראה
לעיל בפנים ס"ק ג (שכאן יש מקום להחיר
- בס"ס). ספ"ק צ"צ רת, א"ב. ביאורי הלכות.
קמו וכן ציין לשם לעיל בפנים ס"ק ג, ולקמן סי' כג
סוף ס"ק יא, וסי' כד כס"ק מז, ולא הגיע לידניו.
וראה ט"ז סי' א ס"ק ו. ועד"ז ציין לשם [למחנן ט"ז
(זה לעיל בפנים ס"ק ג, ושי"ו. וראה גם לעיל סי' א
ק"א סוף ס"ק ז (כמו שיבאר לקמן).
קמז י"ב ד"ה והילכתא. הובא לעיל ק"א ס"ק ב.
קמח וק"א ד"ה כך הבין.
קמט ראה ביאורי הלכות.
קנ המחבר שם החמיר אפילו דרך שביחה במפרקת,
אלא שבזה חלקו עליו הט"ז וש"ך, כדלקמן
בק"א ד"ה כך הבין.
קנא שנכתבו לעיל, שגם הוא סובר בה כדעת
הפוסקים שהובאו במרכיבי והגות אשרי.

הלכות שחיטה יה

עה

יד א"ם לא ברק הסכין ושחט בה ונאבדה אחר שחיטה שחיטתו פסולה בד"א בסתם סכין אבל ט"מבה שיש לו סכין מיוחדת לשחיטה ומקום מיוחד שמצניעה שם תמיד בחזקת ברוקה היא ואם שחט בה בלא בדיקה ונאבדה שחיטתו [כא] בשרה. הג"ס: ולאוי ללל ט"מ ט"מ ט"מ לו סכין מיוחדת לשחיטה ואסור לעשות זה שום דבר ויזניענה שלא [כב]

באר הגולה

כג הרא"ש שם והרשב"א בתורת הבית. כד מור בשם אביו הרא"ש והרשב"א שם.

[כא] בשרה. ואין חוששין שמא עם עמידתו נפגמה מעצמה כן כתב הרשב"א [כב] וזהו חולק על זה. והתבואות שור"ק הכריע וחילק בין זמן מועט ערך ג' ימים ליותר מכאן שיש לחוש שמא נפגמה על ידי חלודה:

[כב] יפגמנה. דשמיא ישהו בו בלא בדיקה ויאבד הסכין ויסמוך אחוקתו שהוא ברוק כי ישבה שנישחט בו ושמיא עשהו פגום כמה ששחטמש בו [כג]. ומקור דין זה הוא מהרשב"א שבהוש"ק [כד] ובתורת הבית הארוך [כה] אהא דאמרינן בגמרא [כו] המבט צריך

קונטרס אחרון

אפילו הכי פסק כאן כתשובת הרא"ש להקל בנאבדה ונמצאת פגומה. משום דאף להרשב"א יש לומר שמידי שנאבדה אזלה לה הזקתה שהיתה בחזקת ברוקה. דאף על גב דלא ידעינן אם נפגמה מכל מקום אינה בחזקת ברוקה כשנאבדה ונתעלמה מן העין מאחר שלא ידענו מה היה לה דאימר שיבר בה עצמות המוצאה וגם כשהיא אבודה יכולה ליפגם על ידי כמה וכמה סיבות שונות ואיכא ספיקא טובא (ע"י רת"י [כז]). דכהאי גוונא אשכחן לקמן סי' ק"צ [כח]. גבי עד בדוק שאבד חזקתו באבדויה מהאי טעמא. וכיון שאבדה חזקת הסכין באבדויה מוקמינן לה בחזקתה עד שעה שנאבדה וחלינן שנפגמה משנאבדה, משום דהא לא אתרעי כלל חזקת הסכין [כט] כמה שנמצאת פגומה משנאבדה כיון שכבר אבדה חזקתה משנאבדה. מה שאין כן כשלא נאבדה וספק אם שיבר בה עצם לא אבדה חזקתה בספק זה, ואפילו אם נפלה על גבי קרקע ואינו יודע אם נפלה על חודה דלקמן סעי' ט"ו, ולא אזלה לה חזקתה בנפילה זו, דארברה כיון שהיא לפנינו ולא ראינו שנפלה על חודה מוקמינן לה בחזקתה לומר שלא נפלה על חודה ולא נפגמה, וכיון שלא אזלה לה חזקתה עד שנמצאת פגומה הילכך כשנמצאת פגומה אתרעי חזקתה למפרע בריעותא זו דהרי פגומה לפניך, דמצטרפת להזקת איסור דבהמה למהוי תרתי לריעותא כדלעיל [ל]. וגם בנגע במפרקת דאזלא לה חזקתה כדלעיל [ל], היינו לחומרא דווקא לחוש לדרב הסדא, אבל לקולא לא קיימא לן כרב הסדא, אלא אמרינן דמפרקת לא פגמה טפי מעור כלל לפי דעת הרשב"א. ומיהו אם מצאה במקום שנראה שנפלה ממנו במקום זה והיתה בו עד שנמצאה ואין כאן מקום לתלות הפגם שהוא יודע שלא עשה בה כלום הרי זו אסורה (שמלה הודשה [ל]). דלא תלינן ששיבר בה ולא ארעיה אלא כשברקה מיד אחר שחיטה ואחר כך נמצאת פגומה כדלקמן סי' זו:

צט תורת הבית הקצו בית ראשון שער ב (ד, א). ש"ך קב ש"ך ס"ק כד. קא ה, ב ד"ה הא דאמרינן. קא ב, ב ד"ה א שער ב (טו, א). קא ה, ב. קא ס"ק ל, ובש"מ ס"ט.

ציונים לקונטרס אחרון

- קנב ס"ק יט.
- קנג ס"ק עא (כשנאבד קודם בדיקה). וראה שו"ת צ"צ סי' כה אות ג.
- קנד כדלקמן בקריא ד"ה כן הבין בטעם היתר שיבר
- בה עצמות, לדעת הרשב"א.
- קנה קריא ס"ק ז.
- קנו סעיף יב וס"ק יט.
- קנד סעיף טו.

חלכות שחיטה יה

עמ

יפגמנה (רש"י וכל זו והג"א ד"מ ס"ס ו' ועיין טור וז"י סס) ומ"מ לא ישמוט
זה למחלה גלא זדיקה (רשז"א).

מן השוחט בסכין ברוקה ואחר השחיטה שיכר בה עצמות דרך
שכירה שלא בדרך הולכה והובאה וברקה ונמצאת פגומה שחימתו
בשרה דאנו תולים שבשכירת העצמות נפגמה ¹⁰ וכן כל כיוצא בזה
כגון שנפלה ע"ג קרקע קשה. ודוקא שראינה שנפלה על חודה ¹¹ אבל
מספיקא אין תולין [ג] לומר שנפלה על חודה ¹² ואם שיכר בה עצם
המפרקת אפילו דרך שכירה (*) אין תולין בו מפני שהוא רך. הגם: ולן

באר הגולה

כה מפקנת הגמ' תולין ¹⁴ ע"כ הולכה כרב חסדא כששבר
בה עצמות.
כה הר"ש שם והרשב"א בתורת הבית.
לא נדע לך שנשחטה בתכשר.
כה הר"ן בשם אחרים נחמירין.

שיחיה לו ג' סבינים אחד ששוחט בה ואחר שמחתך בה בשר ואחר שמחתך חלבים כתב
הרשב"א דהיינו טעמא שלא יתחך בשר בסכין ששוחט בו כי לפעמים חותך בה בשר
ואינו חושש לה משום פגומה לפי שאין הבשר מצוי לפגום ופעמים ישיש בו עצמות כבשר
ומשתלי ושוחט וסומך על בדיקה הראשונה ואסור עכ"ל. מבואר מזה שבדעבר אין לחוש
לפגומה בחתיכותיו בשר בלא עצמות וכן בכל דבר רך כיוצא בו ¹⁵:

[ג] לומר שנפלה על חודה, ואפילו להרא"ש ¹⁶ דלעיל ¹⁷ דסבירא ליה להקל בספק
שיכר בה עצמות יש להחמיר כאן משום דאיכא ספק ספיקא לאיסורא שמא לא
נפלה על חודה ואם תמצוי לומר על חודה שמא לא נפגמה בקרקע קרקע אינה וראי
פוגמת לפ"ד הרא"ש אלא לפ"ד הרשב"א ¹⁸ והשו"ע ¹⁹ (ש"ך ²⁰):

קונטרס אחרון

(*) ²¹ כך הבין הבי"ט בכונת הר"ן ²². והט"ז והש"ך חולקים על זה וסבירא להו דאין חילוק
בין עצם המפרקת לשאר עצמות, דהא בגמרא אתמר עצמות סתם ועצם המפרקת בכלל
עצמות הוא. ולא כתב הר"ן שעצם המפרקת הוא רך כמ"ש לעיל ²³ בשם הרשב"א ²⁴, אלא לפי
טעם הא"ת ²⁵, דהא דלא קיימא לן כרב חסדא ולא תלינן בעצם המפרקת כשנצע בו דרך הולכה
והובאה ²⁶ מפני שהוא רך ואינו פוגם דרך הולכה והובאה, אבל לפי טעם הב' דלעיל, שאין הסכין

קו וכדלעיל ס"ק ב (שהוכיח מטאן). ולענין עור העוף, ראה
לעיל ק"א ס"ק ב.
קז בש"ח כלל כ ס"י מו.
קח סעוף ג', וק"א ס"ק ח.
קט י' ב ד"ה והובא (ממפק אין תולין).

ציונים לקונטרס אחרון

קנה בדפוד"ר לא נסמן אהיכא קאי, וכשאר הדפוסים
בא בהמשך לס"ק ח. ועפ"י התוכן נראה ששייך
לבאן, וראה ביאורי הלכות.
קנט ד"ה ומ"ש בשם בעל העיטור.
קס ג, א יבדור הראשון: שאפילו שבר עצם המפרקת
ממש שחיטתו פסולה (והבין הבי"ט דהיינו אפילו

בדרך שכירה).
קסא ק"א ס"ק ב.
קסב י' ב ד"ה והלכתא ור"ה כללא.
קסג שברשב"א ור"ן שם.
קסד כן מפרשים הט"ז ושו"ך, ואילו הבי"ט מפרש טעם
הא, דהיינו אפילו דרך שכירה.

הלכות שחיטה יה

חילוק ככל זה בין שזקק הסכין תחלה סמוך לשחיטה או שהיטה צחוקת זדוקה תחילה ולא זדקה סמוך לשחיטה דאפ"ה מקרי סכין זדוקה (ד"ע מהגהות מנדכי פ"ק דחולין).

קונטרס אחרון

עשוי לפגום דרך הולכה והובאה אלא דרך הכאה ושבירה, אין לחלק בדרך שבירה בין שאר עצמות לעצם המפרקת, כיון שבגמרא אהמר שיבר בה עצמות סתם. ובדרך הולכה והובאה אף הבי' מודה שאפילו בשאר עצמות יש להחמיר כטעם הבי' דלעיל, וכמ"ש בשו"ע לעיל קט"ה, אבל הרא"ש קט"ו סבירא ליה שאפילו בדרך הולכה והובאה תלינן כשהתך בכה במפרקת, דדוקא בגניעה בעלמא כשאינו חותך בו בכה לא קיימא לן כדרכי חסדא כדלעיל קט"ו. וכן דעת רש"י קט"ו, וכ"כ המרדכי קט"ו להקל מהאי טעמא כשנמצא התך במפרקת, דבגניעה בעלמא כשאינו חותך בו בכה לא קיימא לן כרב חסדא. משום דסבירא להו דמפרקת פגמה טפי מעור כשהתך בה כמו שהותך בעור, הילכך תלינן בה ולא בעור, וכדאמרינן בגמרא קט"ו דדוקא בספק שהה ודרס דאף על גב דאיכא למיתלי טפי בהיתרא שלא שהה ודרס כדרך רוב השוחטים קט"ו לא תלינן משום דאתיליא ריעותא בבהמה אבל היכא דבהמה לא אתרעי אלא סכין ואיכא למיתלי טפי בהיתרא תלינן קט"ו. והרשב"א והר"ן סבירא להו דלא אמרינן הכי בגמרא אלא לרב חסדא, דסבירא ליה דטפי איכא למיתלי בעצם המפרקת מבעור מהאי טעמא דסכין איתרעי כו' כדלעיל קט"ו, אבל לדין דלא קיימא לן כרב חסדא אלא בשיבר בה עצמות לא מפליגין בין ריעותא דבהמה לריעותא דסכין כיון דהא בהא תליא קט"ו, והילכך אפילו ריעותא דסכין מצטרפת לריעותא דחוקת איסור דבהמה למיהו תרתא לריעותא כמו במקוה כדלעיל קט"ו. ובשיבר בה עצמות היינו טעמא דתלינן לקולא, משום דכיון ששיבר בה עצם שוודאי פוגם לזכא ריעותא כלא במה שהיא פגומה לפניך קט"ו, והלכך דדוקא בשיבר בה עצם שוודאי פוגם אבל לא במפרקת, ולא אפילו בשאר עצמות בדרך הולכה והובאה, שאינו ודאי פוגם, אף על פי שצמיו לפגום יותר מעור לא תלינן לקולא, כמו דלא תלינן לקולא בספק שהה ספק דרס (ואיכא נמי נפקא מינה לקולא לפי דברי הרשב"א קט"ו, דכל היכא דליכא ריעותא במה שהוא כן לפניך תלינן לקולא אפילו היכא דלית לן סכין אתרעי כו', וכגון טבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ, שאם נתעסק באותו המין אחר טבילה תולין בו כדלקמן סימן קצ"ט סי"א קט"ו).

ולענין מעשה אם שיבר בה עצם המפרקת, יחזור וישבר בה במקום אחר במקום שהיא ברוקה, ואם ימצא שם פגם בידוע שברול זה רך ועצם המפרקת פוגמו בוודאי קט"ו, וכל הכאי גונגא יש לסמוך האט"ו והש"ך. ובהפסד מרובה יש להקל בכהאי גונגא אף בהתך בכה במפרקת לחזור ולהתך בכה כזה לפי אומדן דעתו ולסמוך על רש"י והרא"ש:

ציונים לקונטרס אחרון

קט"ה סי"ו טי' (שלא בדרך הולכה והובאה). והמחלוקת שבין הבי' לבין הט"ו והש"ך היא, שלהבי' יש להחמיר גם כטעם האי' ואפילו בדרך שבירה. קט"ו סי"ו טו, ובשו"ת סי"ב סי' טו. וראה גם לקמן סי' כב סי"ג מ.

קט"ו סי"ב וסי"ג ח.

קט"ו י' ב ד"ה מכרי, כדלעיל קו"א סי"ג ב.

קט"ו רמז תקפח, כדלעיל קו"א סי"ג ח.

קט"ו י' גע"ב (כדלעיל קו"א סי"ג ב) לדעת רב חסדא. ונתבאר לעיל (קו"א סי"ג ח), שלדעת הרא"ש, מניקן הרין קיי"ל כרב חסדא.

קט"ו אלא שלדעת הרשב"א הובא לעיל קו"א סי"ג ב (במסוגר ד"ה אלף), דקיי"ל דהוי רוב התלוי במעשה ולא אולין בתריה, ולכן הוי ודאי נבלה (ולא ספק), כדלקמן סי' כג סוף סי"א קט"ו, ושי"ו.

קע"ב ראה לקמן סי' כד סי"ק מ. שו"ת צ"צ סי' כו אות ב ואת ד.

קע"ג קו"א סי"ג ב.

קע"ד ראה מה שנתבאר הטעם לעיל קו"א סי"ק ה.

קע"ה קו"א סי"ג ז.

קע"ו ובי"ה לקמן סי' כד סוף סי"ק מ. וראה לעיל קו"א סי"ג ח (שלדעת הרשב"א כ"ה אף בנאמר הסכין ונמצא פגום). דברי נחמיה אה"ע"ז סי' ב (ה, ב).

קע"ז כטעם היתר שיבר בה עצמות (רליכא ריעותא כלל, ולא מטעם הרא"ש דסכין איתרעי ולא בהמה).

קע"ח שהרשב"א לשיטתו שהתיר שם (דלא כפוסקים המטמאים שם), וראה לקמן סי' כד סוף סי"ק מ. דברי נחמיה שם (ה, ג).

קע"ט ראה פס"ד צ"צ מג. ד.

הלכות שחיטה יה

פא

מז"אם ברוך הסכין אחר שחיטה והצניעה ואח"כ נמצאת פגומה לית לן בה דאימור בדבר אחר נפגמה או שיבר בה עצמות ולא (נד) אדעתיה.

יז י'טבח שלא הראה סבינו לחכם [הגה:]*וגמלמל יפה (טור) (ט) מנדין

באר הגולה

לא שם כנגורא דלא פליג ארכא.

כט מרדכי פ"ק הדליון.
ל מוטרא הרב הנטא דף י"ח א'.

[נד] אדעתיה. פירוש דאף על גב שידע בכורר שלא שיבר בה עצמות כגון שהניחו בקופסא אפילו הכי כיון שבדקו אחר שחיטה אמרינן דהוציאו מן הקופסא ושיבר בו ולא אדעתיה או אימור בדבר אחר נפגם מעצמו. ואף על גב דלעיל סי"ד ק"ב לא חיישינן שמא עם עמידתו נפגם מעצמו. התם משום דאין רעותא לפנינו לפיכך מוקמינן ליה אחוקתיה אבל הכא הרי פגום לפניך ועל כרחך אמרינן עם עמידתו נפגם מעצמו בדבר אחר (ש"ך ק"י).

אבל כמשמרת הבית¹⁷ כתב שאף על פי שבדק אחר שחיטה ומצאה יפה אם הניחה במקום המוצנע ומשומר ונמצאת אחר זמן פגומה בודאי אסורה היא זו שאין ספק מוציא מידי ודאי שהיא פגומה לפנינו שכל שהיא ודאי פגומה לפנינו בלי שום סיבה ידועה אין תולין להקל מספק בבדיקתו הראשונה מכמה מעמים. האחד שיש לתלות בבדיקתו הראשונה במקרה של מהירות¹⁸ וזה יארע כמה פעמים שאדם בודק ונמצאת יפה וחוזר ובודק לשעתיה ונמצאת פגומה ולא שנתחדשה פגימה אלא שבתחלה לא נתן לב או שרלגנה צפרון על פגימה קמנה או שלא הרגיש. ועוד שאין כל הצפרינים שוים ואפילו באיש אחד. ועוד שיש לפעמים סיבה מצד דבר הנדבק על הסכין דלפעמים יכנס דם בפגימה ויקרש בתוכה ולאחר הזמן יגער הדם ממנה ותתגלה הפגימה. ועל כן הצריך הראב"ד לרחיץ הסכין קודם בדיקה שלאחר שחיטה כדלעיל¹⁹. ולתלות שהסכין נפגם מעצמו זהו דבר שאי אפשר לאמרו שאם כן טבח שלא הראה סבינו לחכם ונמצאת פגומה דמעבירין ליה ומכריזין אכשרא דטרפה היא אמאי מפסדינן ליה ממונא דלמא לאחר מכן נפגמה מעצמו עכ"ל. הלכך אין להקל בזה אלא כבעת הרחק או בהפסד מרובה (שמלה הרשעה²⁰):

קונטרס אחרון

(ט) מנדין אותו. משום אפיקורתא שהחציף פניו כדקיימא לן מנדין על כבוד הרב עכ"ל רש"י²¹ ור"ן²². אבל הרמב"ם²³ וסמ"ג²⁴ והכלבו²⁵ כתבו הטעם לפי שישמוך על בדיקתו פעם אחרת ותהיה פגומה וישחוט בה עכ"ל. דסבירא להו דעל כבוד הרב אין מנדין²⁶ אלא כשבידוהו

קטו ראה לעיל ס"ט ואדר ס"ק יב. ק"ו א ס"ק ה.
קטז ס"ק יד.
קטז ס"ק יז.

קיד ס"ק כא.
קיד ס"ק כו.
קיד בת א שער א (ה, ס"ב).

ציונים לקונטרס אחרון

קפג עשין סג (קמ, א).
קפד סי' קו פ"א (פ, ב).
קפה בטור ושו"ע סי' רמג ס"ז וסי' שלד סמ"ז.

קפ יח, א ד"ה נמצאת.
קפא (ה, א) ד"ה דלא.
קפב פ"א הכ"ז.

ארתו. הגה: ואם נמצאת פגומה מנדין אותו [כה] ומעבירין אותו (טור). ונמצאת

[כה] ומעבירין אותו. ומכריזין על בשר ששחט לעצמו בלא ראות החכם את סכינו שהוא טריפה (רמב"ם ¹⁰¹ וטור). וכתב בדרכי משה ¹⁰² בשם מהרא"ק דאף האידנא דינא

קונטרס אחרון

וגינהו בדברים שהם גנאי לתלמיד חכם, אבל לא משום שאינו מכבדו כמו שהוא חייב לכבדו כגון קימה והידור ¹⁰³, כמ"ש [בהגהות מיימוניות ¹⁰⁴] הובא בב"י וט"ז סי' של"ד ¹⁰⁵. אלא טעם הנדוי הוא שלא יסמוך על בדיקתו פעם אחרת, דהיישען שלא יבדוק יפה ותהיה פגומה משום דהרבה צריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין כדלקמן ¹⁰⁶, ומשום הכי הצריכו חכמים להראות סכין להכם דוקא ולא האמינו לכל טבה על בדיקתו דחשירינן ליה בעצלות שיתעצל לתקנה ¹⁰⁷ ולכן לא יחמיר כל כך בבדיקתה.

והא דאמרינן בגמרא ¹⁰⁸ לא אמרו להראות סכין להכם אלא מפני כבודו של חכם, היינו שולוא כבודו של חכם היו סגי ליה לטבה להראות סכינו לפני כל יודעי דת ודין בדיקת הסכין, אף על פי שאינו חכם העיר אלא אהר מן התלמידים ¹⁰⁹, או אפילו טבה אחר שאינו שותף עמו ואינו מוטל עליו תקון סכינו של זה ¹¹⁰, אבל הטבה לבדו לא האמינוהו חכמים כלל על בדיקת הסכין. שאם הטבה לבדו היה נאמן לא היה כבוד חכמים כלל בבדיקה זו, שהיא טוהר רב ¹¹¹, כדלעיל סימן ב' ¹¹², שלא האמינוהו לטבה עליה משום שצריך ישוב הדעת ויראת שמים הרבה. לפיכך ¹¹³ הרי זה כבוד חכמים שבלעדם לא ירים איש את ידו לבדוק הסכין ולהורות עליה לומר שיפה היא וליתן רשות לטבה לשהות בה, כמו שהוא כבודם בשאר הוראות שאין לתלמיד ולא אפילו להכם אחר הלוות במקום יושב חכם העיר ¹¹⁴ (ואדרבה בדיקת הסכין המורה מהוראה, שתלמיד המורה בעיר של חכם שאינו טוב לאו בר נדוי הוא ¹¹⁵, מה שאין כן כששוהט לעצמו ומוכר לאחרים או ששוהט לאחרים ואינו מראה סכין להכם העיר בר נדוי הוא אם אינו חכם שהגיע להוראה).

ומיהו היינו דוקא בטבה ששוהט לעצמו ומוכר לאחרים או ששוהט לאחרים ¹¹⁶, אבל בשוהט לעצמו לא הצריכו חכמים להראות סכינו להכם, ולא לתלמיד ולא אפילו לטבה אחר, כדאמרינן בגמרא ¹¹⁷ צורבא מרבנן חזי לנפשיה, וכל שוהט שיודע הלכות שהיטה הוא צורבא מרבנן לענין זה, דצורבא מרבנן הוא שם כולל לכל התלמידים ¹¹⁸, ותלמיד נקרא כל מי ששואלין אותו אפילו דבר

קיש ס"ק יא.

קיש פ"א הכ"ז, וכה בגמרא ה"א.

ציונים לקונטרס אחרון

- קפו קידושין לב, ב. טור ושו"ע סי' רמז ס"א.
 קפו ה' תלמוד תורה פ"ז אות ה.
 קפס ס"ח ת.
 קפט בהמשך הסעיף בשו"ע, מהרא"ש סי' כד.
 ונתבאר לעיל סי' א בפנים סי' ב.
 קצ כדלעיל סי' ב בפנים סי' ה.
 קצא יז, ב.
 קצב וכה"ב בשו"ת רבנו סי' ט. וראה אמרו יושף ח"א, בהערות המפתח לט"ז.
 קצג שאנלוי יש רק חשש הא' הג"ל (שצריך הרבה ישוב הדעת) ולא חשש השני (שיתעצל לתקנה ולא יחמיר בבדיקתה). ובשו"ת שם לא הזכיר החשש השני הג"ל, וגם לא הזכיר שיכול להראות לטבח שאין תיקון הסכין מוטל עליו.
 קצד להטריח על החכם לבדוק סכינו התבטחים.
 קצה בפנים סי' ה (שורה בדיקת הסכין ותיקונו), וסי' א ק"א סי' א (טוהר רב בבדיקת הסכין), ובפנים שם סי' ב (שצריך ישוב הדעת ויראת שמים

- הרבה לבדיקת הסכין, כאמרו כגון בשו"ע), ובק"א שם סי' ב (ד"ה ומה שכתב, שבשוהט באקראי במקום שאין שם חכם שהגיע להוראה אין צריך בדיקת הסכין). וראה העי"ב התפר ע"ז 54.
 קצו כיון שהטבח צריך להראות הסכין, לכן הרי זה כבוד כ"ו.
 קצז ברכות סג, א. סוטה כב, רע"ב ד"ה בשו"ן. תוס' שם ד"ה בשו"ן. וראה דעת תורה סי' מא.
 קצח שו"ע סי' שלף סוף ספ"ד (ש"ק המורה הוראה במקום רבו חייב נדוי).
 קצט ראה לעיל סי' א ק"א סי' ב, טעם החילוק בין שוהט לעצמו ומוכר לאחרים לבין שוהט לאחרים.
 ר עירובין סג, א. וראה ביצה כח, ב (ת"ח וראה לעצמו). לעיל א"ח סי' תנח ס"א (תכס), אוה"ל יוסף ביצה כח, א ד"ה רש"י.
 דא ראה רש"י תענית ד, א ד"ה צורבא מרבנן, כללי תפוסקים וההוראה כלל קמו.

הלכות שחיטה יה

פג

יפה יכול הסכס [כז] למחול ואין צריך לנדמו (הגהות אלפסי פ"ק דמלוין)
*והאידינא נהגו ל'מנות אנשים ידועים על השחיטה והבדיקה ולהם מחלו
הכמים כבודם כי הם זוררים [כז] וזררים וזרבה צריך ישוב הדעת

באר הגולה

לב מור בשם אביו הרא"ש.

הכי עב"ל. ומשמע מסתימת לשונו^{קכ} דאף האידינא מכריזין על בשר ששחט למפרע שהיא
שריפה משום דדינא הוא לחוש לו ולא קנסא וכמ"ש לעיל [ס'מן] א' קכא. אבל השו"ע
שהשמוט דין זה אפשר דסבירא ליה דקנסא הוא שקנסו^{קכב} כימיהם שהיו הקצבים שוחטים
בעצמם אבל האידינא אין לקנוס הקצב בשביל השוחט^{קכג}. ואין לאסור למפרע אלא
כשנראה בו קלות שהוא מיקל בבדיקת הסכין בשאט בנפש כמ"ש הרשב"א^{קכד} אעובדא
דלקמן סעיף י"ט דמיידי ככהאי גוונא אבל לא שאירע לו מכשול שלא ברק יפה אף על
פי שהוא פושע וכמ"ש לעיל סי' [ב'] קכח:

[כז] למחול. דהרב שמחל על כבודו כבודו מחול^{קכז}. והיינו לרש"י^{קכז} ור"ן^{קכז}. אבל
ההרמב"ם^{קכט} וסיעתו דלעיל^{קל} אינו יכול למחול (ש"ך קלא בנסת הגדולה קכז):

[כז] וזררים בו. ומתוך כך נתבטלה בדיקת החכם לגמרי גם למי ששוחט לביתו אף כי

קונטרס אחרון

אחד בלבד בתלמודו ואומרו ואפילו בהלכות התג שהכל בקיאים בהם כמ"ש באה"ע סי' [ת] [ת]
סעיף כ"ז[ח]. וטעמא משום שכל אדם נאמן לעצמו כדלקמן^{קכ}. ולכן גם הכמים מחלו את כבודם.
אבל לאחרים לא האמינו לכל טבח, בין ששוחט לעצמו ומוכר לאחרים, בין ששוחט לאחרים בשכר,
או אפילו בתנם, אלא האידינא שממנים אנשים ידועים על השחיטה והם זוררים וזררים כדלקמן^{קכ}.
אבל אם אינם זוררים וזררים, אף על פי שהם בחזקת כשרות כסתם כל ישראל^{קכ}, מכל מקום כיון
שאינן אנשים ידועים בוהירות וזריות ויראת ה' על פניהם אין להאמינם על בדיקת הסכין יותר
מבימי חכמי התלמוד, שלא האמינו לכל טבח בין שוחט לעצמו ומוכר לאחרים ובין שוחט לאחרים,
שהרי לא הקלו אלא בשוחט לעצמו ואינו מוכר לאחרים, כמו שאמרו צורבא מדרבנן חזי לנפשיה
(ועי' מ"ש לקמן^{קכ}) שכן דעת הרא"ש^{קכ} וטור (הרמב"ם וסיעתו). הילכך צריך לזוהר ביותר האידינא
שיהיו השוחטים ידועים ביראת ה', כמ"ש הרמ"א סימן א' (ב') בדרכי משה שם^{קכ}, או שיהיה
ממונה עליהם איש אחר ירא שמים לברוק סכינים לפני השחיטה, וכן נהגו בהרבה מקומות וכן ראוי
לנהוג בכל מקום (שמלה חדשה^{קכ}):

משנה ס"ק י. לקמן חל' מציאה ופקדון סל"ה.
קכו יה, א' ד"ה נמצאת. ונתבאר בקי"א ס"ק טו.
קכח (ה, א) ד"ה דלא.
קכט פ"א ה"ו.
קל קי"א ס"ק טו.
קלא ס"ק כה.
קלב הגח"ש אות כה.

קכ שכתב זאת על מ"ש המור מכריזין בו (ולא על
מכריזין אותו).

קכא ס"א, וס"ק נג.

קכב ראה שר"ת צ"צ סי' ג ופ"א אות ג.

קכג כדלעיל שם.

קכד שר"ת ח"א סי' תקעד.

קכה קי"א ס"ק ה.

קכו קדושים לב, א. שלטי הגבורים ה, א אות ג. דרכי

ציונים לקונטרס אחרון

ב ס"ו, שומר לאחר משאר עבירות אין צריך לברוק
לו סכין, נתבאר לעיל סי' א קי"א סוף ס"ק ב, דמיידי
באקראי במקום שאין שם חכם שהגיע להוראה. וראה
שר"ת רבנו שם (שמטעם זה פסל המשגיג גבול). שר"ת
אמרי יושר ח"א סי' י.
רח סעיף כ.

רב קי"א ס"ק י.

רג בהמשך הסעיף בשו"ע.

רד ראה לעיל סי' א ס"ק ב.

רז סי' נז, ושו"ע.

רו סי' כז.

רז ס"ק יב. וראה שר"ת צ"צ סי' יב. והא דלעיל סי'

ויראת שמים לבדיקת הסכין הלא תראה כי יכרוק אדם פעמים ושליש ולא ירגיש בפנימה דקה ואחר כך ימצאנה כי הכין לבו באחרונה ובחינת חוש המישוש כפי בונת הלב.

יח ¹⁷ הַמִּבְחָה צָרִיךְ שִׁיטוּל שֶׁכֶּר מִן הַמְרִיפוֹת (כח) כִּמּוֹן מִן הַבְּשָׂרוֹת. הַגֵּה: שֶׁלֹּא יֵבֵא לְהַקְלֵל לְהַסְכִּיר כְּדֵי לְקַבֵּל שֶׁכֶּר מִן (כט) הַכְּשָׁרוֹת (צ"י נֶסֶם רִיב"ש)

באר הגולה

ג. תשובת הריב"ם טרא דאי לא דהתיירו לו לשיטול מכבוד הריב"ם כפי המשנה שם. תם משום חשדא משה בכורות דף כ"ט ע"א וכן כתב

אינו נכון כי הרבה צריך ישוב הדעת בו (רא"ש ¹⁷⁷ וטור). ומלשון זה מבואר ¹⁷⁸ דסבירא להו כהרמב"ם דלעיל ¹⁷⁹, ומשום הכי כתב אינו נכון כי הרבה בו ולא משום כבוד החכם לתוד משום הדאינא נמי מוחלין החכמים ע"כ ¹⁷⁸ וגם בימיהם אמרו צורבא מרבנן חזי לנפשיה ברלעיל ¹⁷⁸:

[כח] כִּמּוֹן מִן הַבְּשָׂרוֹת. הַרִיב"ש ¹⁷⁷ וְהַרְבֵּה מִן הָאֲחֵרוֹנִים קָרְאוּ תִּגְרָה עַל שְׁנֵהֲגוּ לִקְחַ הַכְּרִכְשׁוֹת מִן הַבְּשָׂרוֹת וְלֹא מִן הַמְרִיפוֹת. וְכֵן כָּתַב הַש"ך ¹⁷⁸ שֶׁהוּא מִנְהַג רַע. וְהַמ"ו ¹⁷⁹ הַלֵּיךְ בְּעֵדֶם דְּבִשְׁבִיל דְּבַר קָמֵן כּוּה לֹא נַחֲשָׁדוּ לְהַאֲבִיל מְרִיפוֹת. וְחִלְקוּ עֲלָיו הַפְּרִי הַדֵּשׁ ¹⁸⁰ וְהַתְּבוּאוֹת שׁוּר ¹⁸¹ דְּבִמִּידֵי דְרִירָא דְמִמוֹנָא אֵין לְחִלְקֵי בֵין הַנָּהָה מוֹעֲמֵת לְהַנָּהָה מְרוּבָה. וּמ"ש רמ"א סי' רמ"ו סעיף כ"א בהג"ה דרשי לתלמיד חכם למטעם מדי מהוראתו כדי לברר הוראתו אבל לקח מתנת דבר חשוב מהוראתו אסור עכ"ל היינו דווקא כדי לברר הוראתו ולא בתורת שכר ולא אפילו בתורת מתנה דבתורת שכר ומתנה אפילו בדבר מועט איכא חשדא ובלברר הוראתו הוא דאיכא לפלוגי בין דבר מועט לדבר חשוב דדבר חשוב אסור אפילו שלא בתורת שכר ולא בתורת מתנה אלא שמשגר לו דורון כדי שיטעום ממה שהתיר כדי לברר הוראתו דכיון שהוא דבר חשוב חזי לה מתנה בעד מה שהתיר לו ואסור משום חשדא. וכן אסור אפילו לקנות כמעט ממה שהתיר אם הוא דבר הנמכר בשומא ולא במשקל וכיוצא בזה שלא יאמרו שמוזיל לו בשביל שהתיר לו כראמרינן בגמרא ¹⁸² אף על פי שמה שמוזיל הוא דבר מועט. אבל אם נזמל הכרכישות גם מן המרפות אף על פי שהכשרות שוות יותר אין לחוש לחשדא כמה שמפסיד משלו וכמו שנתבאר לעיל בשם הריב"ש:

[כט] הַבְּשָׂרוֹת. וְאִפְּלוּ יוֹדְעִים בּוֹ שֶׁהוּא חֲסִיד וְלֹא יֵבֵא לְהַקְלֵל אִפְּלוּ הַכִּי אֲסוּר מִשׁוּם חֲשָׁדָא שִׁחֲשָׁדוּהוּ הַכְּרִיית דְּכִתּוּב ¹⁸³ וְהִייתֶם נִקְיִים מִה' וּמִיִּשְׂרָאֵל (ע' תְּבוּאוֹת שׁוּר ¹⁸⁴):

קלג סי' ד. קלד כן הביא בשו"ת רבנו סי' ט, מתבואות שור סי' לה. וכו"ה בקי"א סי' ט (במוסגר). קלה סי' כו, ובקי"א סי' ט. וראה ביאורי הלכות. קלו על כרחם (שהרי נהגו שאין מראים לחכם). קלז קי"א סי' ט. קלח סי' תק, בשם הרמב"ם בפרוש המשניות בכורות פ"ד מ"ה. וראה לעיל סי' א סי' יא, וקי"א שם סי' ו.

קלט סי' לא. קמ סי' ד. קמא סי' לו. קמב סי' לו. קמג מד, ב. קמד במדבר לב, כב. קמה סכ"א וסי' לו.

הלכות שחיטה יה

פה

ולכן נהגו נקמם מקומות שאין אדם שוחט וצודק לעצמו אלא אומן הממונים מן (ה) הקהל.

קונטרס אחרון

(ה) הקהל. אבל מדינת מותר¹⁰¹ לכל אחד להיות שוים לעצמו ולמכור לאחרים, רק שיהיה מוחזק בכשרות כדלקמן סוף סי' ס"ה¹⁰². ואף על פי¹⁰³ שמפסיד כשהיא טריפה, כיון שאינו נוטל שכר ליכא השדא¹⁰⁴. וזה היא דעת הראב"ד שהיה מתנה עם הטבחים לתת להם שכר קצוב לשנה ואחר כך היה עושה שיקבלו הכרכשות מן הכשרות בעד השכר ההוא, ונראה שהיתה כוונתו שאם היה נוטל הכרכשות בעד שכר טרחה איכא למיחש להשדא כיון שאינו נוטלין אלא מן הכשרות, וכמו ששנינו בבכורות¹⁰⁵ שהרואה בכורות צריך (להיות) שיהיה נוטל בשוה בין תם בין בעל מום כדלקמן סי' ש"ב¹⁰⁶, אבל כשהוא מתנה עמהם לדבר קצוב לכל שנה הרי יש להם שכר בהבלעה בין כשרות בין טרפות, וכשנוטלים אחר כך הכרכשות הכשירות אין זה בשכר השחיטה אלא שקנו אותן בדמים, ובהא ליכא השדא כיון שכבר קנו אותן בדמים, והרי הוא כמו ששוחט את שלו ומוכר, ומהאי טעמא שרי מדינא למי שקונה הענין¹⁰⁷ (שהוא החוכר מן הקהל ליטול דבר קצוב מן הקצבים מכל בהמה כשירה) להיות שוים בעצמו במקולין דוה אינו נוטל שכר, ואף על פי שמפסיד כשהיה טריפה הוה ליה כטבה ששוחט ומוכר לאחרים אם הוא מוחזק בכשרות, ומכל מקום דומה לכיעור הוא ובעל נפש ראוי להתרחק מזה. כן כתב הריב"ש, הובא בב"י. והט"ז¹⁰⁸ הקשה אמאי שרי מדינא לטבח להשוט ולברוק לעצמו ולמכור לאחרים, מאי שנא מהא דחנן בפ"ב דנגעים¹⁰⁹ כל בכורות אדם רואה הוין מבכורות עצמו כדלקמן סי' ש"ב¹¹⁰, והיינו משום דהשדא¹¹¹ כדמפרש בגמרא סוף פ"ד דבכורות¹¹² ע"ש. והינין כמ"ש הר"ש¹¹³ דשאני התם דאתחזק איסורא מה שאין כן בבדיקה הייתה דנשחטה הותרה, ובשחיטה היינו טעמא דנאמן דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ובידו לשחוט כהוגן, והילכך לא שרי מדינא אלא לשחוט אבל אם אירע לו הוראה לא יורה עכ"ד, ע"ש ובסי' ש"ב¹¹⁴. ולפי זה אין לשום חכם להורות היתר בשלו אלא בטריפה וכחאי גוונא דאיכא חזקה דהיתרא אבל לא במידי דאתחזק איסורא כשהיטה וכחאי גוונא¹¹⁵.

אבל אין כן דעת הריב"ש ושאר פוסקים, שהביאו ראיה לאסור לברוקים ליטול הכרכשות מן הכשרות בלבד ממה ששנינו בבכורות¹¹⁶ שהרואה בכורות צריך להיות נוטל בשוה, ולכן קראו תגר¹¹⁷ על ההנהגה שאין נוהגין כן, ולא מצאו זכות למנהג דלא היישנין להשדא בבדיקה משום דנשחטה הותרה ובשחיטה משום דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, אלא סבירא להו לחלק בין נוטל שכר למפסיד משלו כדלעיל. והיינו שבנוטל שכר אין לחלק בין בכורות לבדיקה, אבל בשלו לא היישנין להשדא בכל האיסורים אלא בבכורות לבד. לפי שהתרת בכורות אינה אלא במומחה שנתן לו הנשיא שבארץ ישראל רשות ואומר לו התר בכורות במומן, ואפילו היה מום גדול וגלוי לא יתירו אלא מומחה שנטל רשות כמ"ש הרמב"ם בפ"ג מהלכות בכורות¹¹⁸, ובזמן הזה שמחזירים הבכור על ידי ג' בני הכנסת¹¹⁹ היינו משום דשליחותיהו דקמאי עבדינן שנתנו לנו רשות¹²⁰, וכיון שהתרת בכורות אינה אלא בבתיא רשות, דמעלה עשו בקדישים שלא יהיו מסורים לכל, ולא האמינו

ציונים לקונטרס אחרון

- רט ט"ז ס"ק טו.
רי כש"ע שם סי"ד. לעיל סי' א וק"י א"ק.
ב.
רא הבא לקמן הוא משו"ת הריב"ש סי' תק, הובא בב"י סוף הסימן.
ריב וטעם החילוק יבאר לקמן.
ריב כט, רע"א.
ריד טעני' א.
רטו ראה תירוש ויצטר ס"ב.
רטז ס"ק טו.
ריז משנה ה.
ריח סעף ב.
- ריט ט"ז שם ס"ק ד.
רב לא, א (חשירי).
רב נגעים שם ר"ה שבינה.
רבב כ"ט ס"ק ד.
רבג ראה לקמן סי' קפח סוף ס"ק ז (לענין לראות דמי אשתו). ביאורי הלכות.
רבד כט, רע"א.
רבה כ"ה פ"ה משניות בכורות שם. הובא ברוב"ש שם.
רבז הלכה א.
רבז כמבואר שם ה"ב. טור וש"ע סי' ש"ב.
רבח ראה גיטין פח, ב ובתוס' שם ר"ה במילתא.

יט *ראובן שאמר לשמעון: כדוק סבין זו זברקה שני פעמים מדוי"ב שצריך ונתנה לראובן וראובן היה הולך לשחוט ולקחה לוי מירו

באר הגולה

לד תשובת הרשב"א [ח"א ס"ה תקנ"ד].

קונטרס אחרון

עליהם לכל יחיד אלא למי שהנשיא רואה בו שראוי לכך, לפיכך עשו בהם גם כן מעלה זו שלא להאמין לו על בכורות עצמו. מה שאין כן בכל האיסורים שאין צריך נטילת רשות להורות בהם היתר, לכן שהגיע להוראה ואין רבו בחיים²⁷¹, יכול להורות אף בשלם. וכן טבה שיודע הלכות שחיטה יכול להורות היתר שיודע אף בשלם²⁷², לפי שמן התורה עד אחד נאמן באיסורין אף על פי שיש לו הנאה בעדות כמ"ש הרמב"ם²⁷³. ולהשדא שיחשדוהו בני אדם ליכא למיחש, לפי שגם כל אחד הוא נאמן בשלם, אף על גב דאתחוק איסורא כשהיטה ומליחה וכחאי גוונא, כמ"ש רמ"א סימן קכ"ן²⁷⁴ סעי' ג'. בהג"ה, ואם כן למה יגרע זה המורה בעיני בני אדם שיחשדוהו שמחיר את שלו שלא כדת, כיון שהם עצמם גם כן נאמנים להחיר שלהם, ואין זה דבר חדש להם להחיר שלו שכולם מתירים שלהם והם נאמנים לנו וסומכים עליהם לאכול משלהם (ואף על גב דאינן נאמנים אלא משום שבידם לחקן האיסור²⁷⁵ זה המורה אין בידו לחקן, מכל מקום לאו כולא עלמא דינא גמירי לחלק בין יש בידו לחקן ובין אין בידו שיחשדוהו, כי המון עם הבאים להשדו ולהטיל דופי בחכם המורה אינם מבחינים להלך חילוק זה שבין נאמנותם להחיר שלהם ובין נאמנות המורה להחיר שלו. וגם באמת אין לחלק חילוק זה ביניהם, דאדרבא נהפוך הוא שהם נאמנים בשלהם אף על גב דאתחוק איסורא, והמורה שנאמן להורות היתר מיקרי לא אתחוק איסורא אפילו בשחיטה וכחאי גוונא משום דהרי שחוטא לפניך. דאם לא כן אף בשל אחרים לא היה שום חכם נאמן להורות היתר בספק שגולד בשחיטה שהרי אין בידו לחקן²⁷⁶, וכיון דאתחוק איסורא לא מהימן מדאורייתא²⁷⁷ כמ"ש בס"א²⁷⁸).

אבל הנוטל שכר מן הכשרות לבד נגרע ערכו בעיני המון עם להשדו²⁷⁹ מאחר שזהו דבר חדש להם. ואם אין אנו יודעים בו שהוא חסיד אפשר גם לנו לחושדו באמת שמחיר בשביל שכרו²⁸⁰. ולא דמי למורה היתר בשלם שזהו דבר שאי אפשר לחקן, שהרי כל אדם נאמן בשלם שהתורה האמינתו לכל אחד מישראל בשלם על הפרשת תרומות ומעשרות ושחיטה וניקור כמ"ש בס"א²⁸¹, וגם הכמים לא עשו סייג לתורה בדבר זה שאם כן אין אדם מתארח אצל חבריו כדאיחא בירושלמי²⁸², ואם כן למה יגרע המורה מכלל ישראל להשדו שמחיר האיסור במתכוין. שהרי אין החשד שחושדים אותו אפילו ברואה בכורות עצמו לומר שלבו אונסו להטות דעתו להחיר, כמו שנחשד לוי הנוטל שוהד, אלא החשד הוא שמחיר בכורות עצמו שלא כדת במתכוין כדמוכח בגמרא סוף פ"ד דבכורות, הילכך בשאר איסורין אין להושדו כלל להוציאו מחוקת כשרות של כל ישראל הנאמנים להחיר שלהם. אלא אם כן הוא באופן וענין אחר משונה וחלוק מאופן וענין שנאמנים בו כל ישראל, כגון שנוטל שכר מכשרות לבד, שענין זה חלקוהו הכמים והוציאוהו מכלל נאמנות כל ישראל להשדו באמת אם אין אנו יודעים בו שהוא חסיד, כמבואר מלשון רמ"א כאן

ציונים לקונטרס אחרון

רבת רמ"א ס"ה רמב ס"ד.
 רל ראה פסקי ארז"ז ע"י 16.
 רלא בפירוש המשניות בכורות שם (התקינו בו) שהתקינו חכמים. וראה גם לקמן (ד"ה אבל הנוטל) בשם הר"ן.
 רלב כמבואר בש"ך ס"ה קבו ס"ק כח, בשם הרא"ש גיטין פ"ה ס"ו ט' חילוק ד. וראה גם לקמן (ד"ה ומיחו).
 רלג אלא וראי מטעם שחוטא לפניך. ולענין היתר בכורות ונעשים של אחרים, ראה ביאורי הלכות.

רלד שאפילו לתומרא אין מאמינים לעד אחר נגד חזקה, כמבואר בס"י קבו ס"א.
 רלה ראה לעיל שם ק"א ס"ק א וס"ק יב וס"ק טו.
 רלו אפילו יודעים בו שהוא חסיד, כמבואר כאן בפנים ס"ק כט.
 רלז כמו בשוחט לעצמו ומוכר לאחרים, לעיל ס"א א ס"ק ב וק"י"א ס"ק ב.
 רלח ק"א ס"ק טו.
 רלט רמ"א פ"ד ה"ה (קיל הקילו באכסניא מפני חיי נפש).

הלכות שחיטה יה

פז

ומצאה פגומה. [הגה:] ורלוּפּן מתנַלל וְאומר שעדיין היה רוצה לדקק (סוגן)
(הלל נמשבח הרשב"א סימן תקצ"ד) מעשיו מוביחים עליו שהיה די לו

קונטרס אחרון

שלא יבא להקל כו'¹¹⁷, אף על גב דמדאורייתא אוקימנא גברא אחוקתיה ולא נפסל בנטילת שכר זה מדאורייתא כמבואר בר"ן סוף פ"ב דקידושין¹¹⁸.

וראיית בכורות עצמו אף על פי שהוא באופן וענין נאמנות כל ישראל בשלהם בכל האיסורים, מכל מקום כיון שראיית בכורות חלוקה מהם כלאו הכי, שאף חכם היודע להתיר בכורות כמומן אינו רשאי להתיר בלא נטילת רשות, מה שאין כן בכל האיסורים, דמעלה עשו בקדשים, הלכך עשו בה גם כן מעלה זו וחלוקה גם כן לענין בכורות עצמו מכל האיסורים. ומעלה תיריה היא זו שאפילו אם בא להורות ולהתיר ולאכול בינו ובין עצמו אינו רשאי, אף על גב דבכחאי גוונא בכל האיסורים אדם נאמן על עצמו יותר ממה שאיש, אפילו אם מכחישים אותו, כיון דידוע בעצמו שהאמת אהו. ואף על פי שאם היה נודע הדבר לבית דין היה מענישים אותו על פי עדים המכחישים אותו, מכל מקום בלא הודע שלהם ורשאי להקל בינו לבין עצמו, כדאפסיקא הלכתא בגמרא ריש פ"ג דכריתות¹¹⁹. מכל מקום לראות בכור עצמו אינו רשאי שמה יתיר שלא כרת במתכוין כדלעיל, ואף על פי שידוע בעצמו שלא יתיר. ועל כרחך צריך לומר דהיינו טעמא משום דמעלה עשו בקדשים, ולא נתנו רשות כלל לראות בכור עצמו בשום ענין, דלא פלוג רבנן בראיית בכורות משום מעלה דקדשים. ואף על פי שאין בדינו לתקן ולמחות שלא יראה בינו לבין עצמו¹²⁰. מה שאין כן בכל האיסורים הגדולה מזו מציינו בהם¹²¹, דכל כחאי גוונא שאין בדינו לתקן הדבר כל אחד נאמן לעצמו אפילו התשוד על האיסורים, ואפילו לנהוג היתר בפנינו ולא בינו לבין עצמו בלבד, ואין מוחין בידו כלל אף על פי שאפשר למחות, כיון שאי אפשר לתקן הדבר לגמרי. כגון מומר אוכל נבילות לתיאבון ששוחט לעצמו ואוכל, ואין צריך לבדוק לו סכין אלא להתיר לאכול משיטתו כדלעיל סי' ב'¹²², אבל שיאכל בעצמו אין צריך לבדוק ואין מונעין אותו מלשחוט לעצמו, לפי שהוא דבר שאי אפשר לתקן, דאי בעי לאכול נבילה כמה נבילתא איכא בשוקא במקולין של נכרים דמצי למיזבן מניייהו בצנעא על ידי שליח נכרי, או שינחור בעצמו בצנעא. ומשום הכי נמי לא מנעו הטבח שיצאה טריפה מתחת ידו מלשחוט לעצמו אלא מלמכור לאחרים כדלעיל שם¹²³. והלכך אפילו לפי דעת הט"ז¹²⁴ דלעיל שאסר להורות היתר בשחיטה לעצמו, היינו להתיר לאחרים לאכול מהוראתו, אבל לו בעצמו פשיטא דיכול להורות, דהתשוד אינו אלא שלא יתיר האסור במתכוין.

ומיהו היינו דוקא בדבר שיש לאדם תורת נאמנות עליו מן התורה, ולאחרים היה נאמן, אלא שלעצמו¹²⁵ אינו נאמן משום חשדא שהושדים אותו באמת שמתיר לעצמו שלא כרת. אבל בדבר שאין לאדם יהודי תורת נאמנות עליו מן התורה אפילו לאחרים, אינו נאמן גם לעצמו אפילו בשלו (אף על פי שאי אפשר לתקן הדבר לגמרי. כגון דבר היתר שנטסרו ליד אחר וזה שנטסר לו אומר שנאסר, כגון שאומר על היין שנתנסך וכחאי גוונא, והבעלים מכחישים אותו, דלפי דעת הש"ע לקמן סי' קכ"ז¹²⁶ אין הבעלים נאמנים, או אפילו לפי דעת החולקים שם¹²⁷ אלא שהוא דבר דאחוקא איסורא שאין הבעלים נאמנים עליו אלא משום שבידם לתקן¹²⁸, וכיון שלא היה בידם

ציונים לקונטרס אחרון

- רמ מה שאין כן בחסיד שאסור רק מטעם שיחשדוהו
הבירות, כמבואר בפנים סי' כט.
רמא (כג, א) ד"ה וכתב (קנטויה חכמים משום דקא
עבר על מה אני בתם כו'. הרי שלא נאסר
מדאורייתא לא משום קנט ולא משום שחד). וכדלעיל
סי' א ק"יא סי' ז. וראה גם לעיל (ד"ה אבל אין) בשם
הרמב"ם.
רמב"ם יב, א.
רמג שמטעם זה התירו בשאר איסורים כלקמן,
רמז שיש' שם סי' כח. וראה גם לעיל (ד"ה אבל אין).
רמז שבהכחשה מותר לו רק בינו לבין עצמו, ואילו
בחסדו מותר אפילו בפנינו.
רמז סעף ב.
רמז רמ"א סי' ט, וק"א סי' ה.
רמז סי' טו.
רמז היינו לשחוט לעצמו ולמכור לאחרים. כדלעיל
סי' א ק"יא סי' ב.
רמז סעף א.
רז בש"ך סי' ג.
רנא שיש' שם סי' כח. וראה גם לעיל (ד"ה אבל אין).

הלכות שחיטה יח-כג

באותה בדיקה ולפיכך מעבירין אותו ואם נראים הדברים שהיה כעין שגגה ושחזא אדם כשר מחזירין אותו ובלבד שיקבל עליו שלא ישנב עוד לדבר כזה.

ב *טבח שנמצאת פנימה בראש הסכין ואמר: זאת הפנימה מפני שאני מכסה דם העופות בראש הסכין וכשאני שוחט אני נזחר שאני נוגע בפנימה מעבירין אותו וקרוב לומר שהכלים אסורים.

כג דיני שהייה בשחיטה וכו' ו' סעיפים:

א *כל טבח שאינו יודע [א] הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הן: שהייה דרסה הלדה הגרמה ועיקור.

ב שהייה כיצד הרי שהתחיל לשחוט [ב] והגביה ידו קודם שיגמור

באר הגולה

לה שם. א מומרא דרב יהודה אמר שמואל הלזין ס' ע"א. ב משנה שם ל"ב ע"א.

[א] הלכות שחיטה. עיין סימן א' סעיף ב' מה שצריך לדעו עכ"ל הש"ך. וכן כתב בדרכי משה². משמע מלשונם דאף האידינא דינא הכי דלא כתבאות שור שם י:

[ב] והגביה. הוא הדין לא הגביה ושהה אלא אורחא דמילתא נקט (ש"ך¹). ומיהו היינו דווקא כשפסק מלשחוט (רש"ל¹ מ"ז) דהיינו שפסק מלהולך ולהביא על הסימנים אבל אם הביא והולך על הסימנים אלא שלא חתך כלום כגון שהסכין רעה לא מקרי שהייה כלל מאחר שעסקו בשחיטת הסימנים ומולך ומביא עליהם לשחטם (רש"י¹ ור"ן¹). ובהגביה הסכין קצת שאינו נוגע בסימנים ממש אף שמוליכו ומביאו תמיד על היצוא מקרי שהייה כמו שיתבאר לקמן³ (ואפשר דמשום הכי נקט השו"ע והגביה ירו

קונטרס אחרון

אלא ביד אחר והוא אומר שלא נתקן, כגון שנטר בהמה אל השוחט לשוחטה והשוחט אומר שנשחטה שלא כהוגן ובעל הבהמה מוכחישו, דאינו נאמן לכולא עלמא, הרי זו אסורה אף לו לעצמו. אלא אם כן אוכלה בינו לבין עצמו בלי שיוודע הדבר, אבל אם יודע הדבר מענישים אותו, מאחר שאינו נאמן לנו, שאנו מחזיקים איסור בהמה זו מספק והרי בידינו למונעו שלא יאכל ממנה, ואף שאין בידינו לתקן הדבר):

תשובת שאלה נידון סכינים מלוטשים¹¹:

א ס"ק א.	ז לב, א ד"ה כשרה.
ב ס"ק א.	ח (ג) ד"ה אמר.
ג ס"א א ס"ק יא. ונתבאר לעיל שם ק"א ס"ק ח.	ט ס"ק יא (במזמור, כיון שאינו מולך ומביא על הסימנים).
ד ס"ק ב.	י"ט ק"ד (שמה שמולך במיעוט בנרא של סימן ראשון
ה י"ט"ט פ"ב ס"י מו.	מקרי שהייה לסימן ב').
ו ס"ק ב.	

צינונים לקונטרס אחרון

רנב נרפסה כאן בדפוס¹, ובדפוסים האחרים נרפסה בשו"ת ס"ו ז (לקמן ע' תקה).